

Học Montessori

ĐỂ DẠY TRẺ THEO
PHƯƠNG PHÁP MONTESSORI

Chìa khóa giúp bố mẹ đánh thức các giác quan ngủ quên trong trẻ

60 hoạt động Montessori giúp trẻ trưởng thành

NXB PHỤ NỮ

CHỖ CON LỚN THÌ ĐÃ MUỘN

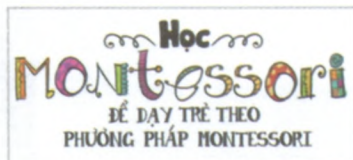
Marie-Hélène Place - Trần Thị Huế dịch

Marie-Hélène Place và phương pháp Montessori

Marie-Hélène Place là một tác giả tài năng người Pháp. Cô cùng chồng và ba người con sinh sống ở Bruxelles, Pháp. Năm 1994, khi được tiếp cận, tìm hiểu về Phương pháp giáo dục Montessori, Marie-Hélène Place cảm thấy rất hứng thú. Sau đó, cô quyết định cùng gia đình chuyển đến định cư tại Auvergne - nơi cô có thể trực tiếp tiếp xúc và viết về thế giới của trẻ thơ. Những cuốn sách cô viết đều nêu cao quan điểm ủng hộ cách giáo dục dựa trên sự khuyến khích và tôn trọng trẻ em. Các nhân vật trẻ nhỏ của cô chuyển biến linh hoạt từ trong môi trường thực tế có tiếp xúc với thiên nhiên, đến môi trường ý thức - thế giới nội tâm của trẻ, cùng sự hài hước, ngộ nghĩnh trẻ thơ...

Chia sẻ giúp bố mẹ định thức các góc quan ngà quĩn trong trẻ

60 hoạt động Montessori
giúp trẻ trưởng thành

CHỖ CON LỚN THÌ BẢ NHỎ

Copyright 2012 by Editions Nathan, Paris - France. Edition originale:
60 ACTIVITES MONTESSORI POUR MON BEBE.

Vietnamese copyright © 2015 by Dinh Ti Co., Ltd.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior permission of the publisher.

Biên mục trên xuất bản phẩm của Thư viện Quốc gia Việt Nam

Place , Marie-Hélène

Chờ con lớn thì đã muộn : 60 hoạt động Montessori giúp trẻ trưởng thành /
Marie-Hélène Place ; Trần Thị Huế dịch. - H. : Phụ nữ ; Công ty Văn hoá Đinh Tĩ,
2016. - 180tr. ; 21cm. - (Học Montessori để dạy trẻ theo phương pháp Montessori)

1. Giáo dục 2. Nuôi dạy trẻ 3. Phương pháp Montessori
371.392 - dc23

PNH0020p-CIP

MARIE - HÉLÈNE PLACE

Trần Thị Huế dịch

Học
MONTessori
ĐỂ DẠY TRẺ THEO
PHƯƠNG PHÁP MONTESSORI

Chìa khóa giúp bố mẹ đánh thức các giác quan ngủ quên trong trẻ

60 hoạt động Montessori
giúp trẻ trưởng thành

CHỜ CON LỚN THÌ ĐÃ MUỘN

NHÀ XUẤT BẢN PHỤ NỮ

Mục lục

Chuẩn bị thế giới cho trẻ sơ sinh 14

1. Chuẩn bị phòng cho trẻ 16
2. Môi trường yên tĩnh và thư thái 18
3. Tạo ra bốn không gian 20
4. Không gian để ngủ 22
5. Giường ngủ 24
6. Không gian để thay bỉm và mặc quần áo cho trẻ 26
7. Không gian cho trẻ ăn uống 30
8. Không gian dành cho hoạt động 32
9. Đệm dành cho hoạt động 34
10. Gương 36
11. Giá kệ 38
12. Khung tranh 40

Học cụ cho trẻ 42

13. Đồ chơi chuyển động 44
14. Đồ chơi chuyển động của Munari 46
15. Đồ chơi chuyển động hình bát diện 52
16. Đồ chơi chuyển động Gobbi 56
17. Đồ chơi chuyển động hình vũ công 60
18. Đồ chơi để treo 64
19. Vòng tròn 66
20. Chuông nhạc 68
21. Quả bóng để luyện chân 70

Khám phá, trò chuyện và chia sẻ 72

22. Mặc quần áo 74
23. Khám phá những mùi vị mới 76
24. Khám phá ngôi nhà 78
25. Trẻ bắt đầu học bò 80
26. "Ú òa" 82
27. Trốn tìm 83
28. Trò chơi dùng bàn tay và các ngón tay 86
29. Âm nhạc 88

30. Khám phá các âm thanh	90
31. Khám phá những cuốn sách	91
32. Khám phá ngôn ngữ	94

Bàn tay và trí óc 100

33. Xúc xắc	102
34. Xúc xắc có hai đĩa	106
35. Giỏ	108
36. Khám phá	110
37. Giỏ đựng vật dụng	112
38. Các đồ vật được sắp xếp theo chủ đề	114
39. Những cái gối nhỏ để khám phá bằng tay	116
40. Thảm dành cho hoạt động	118
41. Những cái hộp	120
42. Hộp định dạng	122
43. Các dạng hình học	126
44. Quả bóng bằng len	130
45. Ống đựng xu	132
46. Quả trứng và cốc để ăn trứng chần	135
47. Trò chơi xâu kim	138
48. Phân loại và xâu lại	142
49. Hộp đựng hạt cà phê	144

Tạo ra một môi trường yên bình và tích cực 150

50. Lễ phép	152
51. Gối để suy nghĩ	154
52. Đối mặt với câu giận	158
53. Tham gia vào các hoạt động thường nhật	160
54. Gom và nhặt	162
55. Tạo một ngôi nhà phù hợp với trẻ	164
56. Đối với việc vệ sinh thân thể	167
57. Đối với việc ăn uống	168
58. Giúp trẻ tự ăn	172
59. Giúp trẻ tự mặc quần áo	175
60. Ngoài vườn	178

Lời tựa

Cuộc gặp gỡ của tôi với phương pháp giáo dục của Maria Montessori là một hành trình khám phá tuyệt vời. Trong ký ức tuổi thơ tôi, những điều mẹ tôi đã truyền dạy (tình yêu, lòng tốt, sự tôn trọng, tính tự lập, sự cởi mở với thế giới...) vẫn tồn tại, bất chấp mọi hình thái giáo dục lỗi thời mà hiện nay chúng ta có thể gặp.

Việc có con và đồng hành cùng các con trong hành trình cuộc đời của riêng chúng đã thôi thúc tôi viết để truyền đạt triết lý của Maria Montessori và thành quả từ công việc đặc biệt của bà. Người phụ nữ nhân hậu với trí thông minh hơn người này đã cống hiến cuộc đời mình cho sự nghiệp giáo dục, trở thành người đồng hành cũng như người được đồng hành.

Tôi mong tất cả những người quan tâm tới cuốn sách này, những “người đang khám phá” hoặc “đã từng biết” về phương pháp giáo dục Montessori, sẽ hết lòng trải nghiệm bước tiến này với một niềm hạnh phúc, bị lôi cuốn bởi niềm vui sướng thật tâm và truyền đi tình cảm đó bằng việc đồng hành một cách khách quan cùng trẻ - những cá thể hoàn toàn riêng biệt.

Marie-Hélène Place

Dành tặng Gabriel,
và cho các con của mẹ. Các con là
món quà vô cùng tuyệt vời và quý
giá trên thế giới này.

MHP

Maria Montessori

Maria Montessori (1870-1957) là nữ bác sĩ đầu tiên ở Ý. Là một bác sĩ, bà đã có cơ hội quan sát hoạt động của trẻ em và hiểu được cách thức đồng hành cùng sự phát triển trí thông minh cũng như nhân cách của trẻ.

Trở thành nhà giáo dục và nhà triết học xuất sắc, bà đã dành tâm huyết vì sự tôn trọng trẻ em như những cá thể hoàn toàn riêng biệt.

Phương pháp Montessori

Dựa trên nền tảng khoa học vững chắc, Maria Montessori đã sáng tạo ra một phương pháp giáo dục mới, tạo nên một cuộc cách mạng giáo dục trên thế giới.

Đặc biệt, bà nhận thấy rằng trẻ từ 0 đến 6 tuổi có một “trí tuệ thẩm thấu” bẩm sinh giúp trẻ nắm bắt được những cảm nhận ấn tượng về môi trường xung quanh và trẻ sẽ chuyển chúng qua “các thời kỳ nhạy cảm” - thời kỳ mà trẻ dành tất cả năng lượng của mình để đạt được một kỹ năng cụ thể nào đó. Đây là thời kỳ quá độ của trẻ và nếu không được khuyến khích vào đúng thời

điểm này, thì cơ hội học hỏi sẽ trôi qua khiến trẻ sẽ tốn rất nhiều công sức mới có thể đạt được cái mà lẽ ra có thể làm được một cách dễ dàng.

Vậy nên trẻ có khả năng tiếp thu những gì mà thế giới xung quanh mang đến cho mình vào thời điểm phù hợp nhất để tự hoàn thiện bản thân, để làm được việc đó, trẻ cần được yên tĩnh, có môi trường và học cụ thích hợp.

Trẻ nhỏ

Vào khoảng năm 1920, khi những đứa cháu của Maria Montessori ra đời, bà bắt đầu quan tâm đến trẻ nhỏ. Bà lập ra những nhà trẻ cho bé có độ tuổi rất nhỏ tên là *Nido*, nơi này giống như một cái tổ¹, nhận đón các bé từ hai tháng rưỡi tới khoảng mười lăm tháng (khi các bé có thể đứng và đang tập đi), và *Ngôi nhà trẻ thơ*, nơi đón các bé từ mười lăm tháng tới ba tuổi.

Tại các cơ sở này, giáo viên sắp xếp môi trường và các hoạt động tùy theo các thời kỳ nhạy cảm của trẻ để trẻ có thể khai thác triệt để tất cả khả năng của mình vào thời điểm đó. Giáo viên quan sát và đáp ứng các nhu cầu của trẻ, đồng thời hạn chế tối đa sự can thiệp nhằm kích lệ tính tự lập của trẻ.

1. Từ “Nido” trong tiếng Pháp có nghĩa là “Ổ, tổ chim”. (ND)

Tác phẩm, trường học của bà

Năm 1907, bà mở *Ngôi nhà trẻ thơ* đầu tiên (Casa dei bambini) trong một khu phố bình dân ở Rome. Từ năm 1914-1918, bà thành lập một trường dành cho giáo viên. Năm 1929, bà sáng lập ra *Hiệp hội Montessori Quốc tế*, nhằm mục đích lưu giữ, truyền bá và mở rộng các nguyên tắc và thực hành sư phạm.

Năm 1936, nước Ý phát-xít lên án và đóng cửa tất cả các trường Montessori nên Maria chuyển đến sống tại Hà Lan, sau đó tới Ấn Độ, ở đó, bà đã sáng lập ra rất nhiều trường học.

Năm 1952, bà quay trở lại Ý, nước Ý đã khôi phục danh dự cho bà nhưng bà thích sống ở Hà Lan hơn, bà đã trút hơi thở cuối cùng ở đó vào năm bà 81 tuổi.

Ngày nay, có hơn 8000 trường Montessori phân bố trên khắp thế giới.

Làm thế nào để nắm bắt được những hoạt động giới thiệu trong cuốn sách này?

Hãy đọc toàn bộ cuốn sách, việc đó sẽ giúp bạn nắm bắt được tổng thể của "cuộc phiêu lưu" mà bạn sẽ trải nghiệm cùng với đứa con bé bỏng của mình và giúp bạn chuẩn bị môi trường cũng như học cụ cho bé.

Các hoạt động không được sắp xếp theo tuổi mà theo một trình tự thời gian riêng của phương pháp Montessori. Mỗi đứa trẻ có một nhịp độ phát triển riêng nên chỉ có bạn mới biết liệu con mình sẵn sàng hay chưa sẵn sàng cho hoạt động nào.

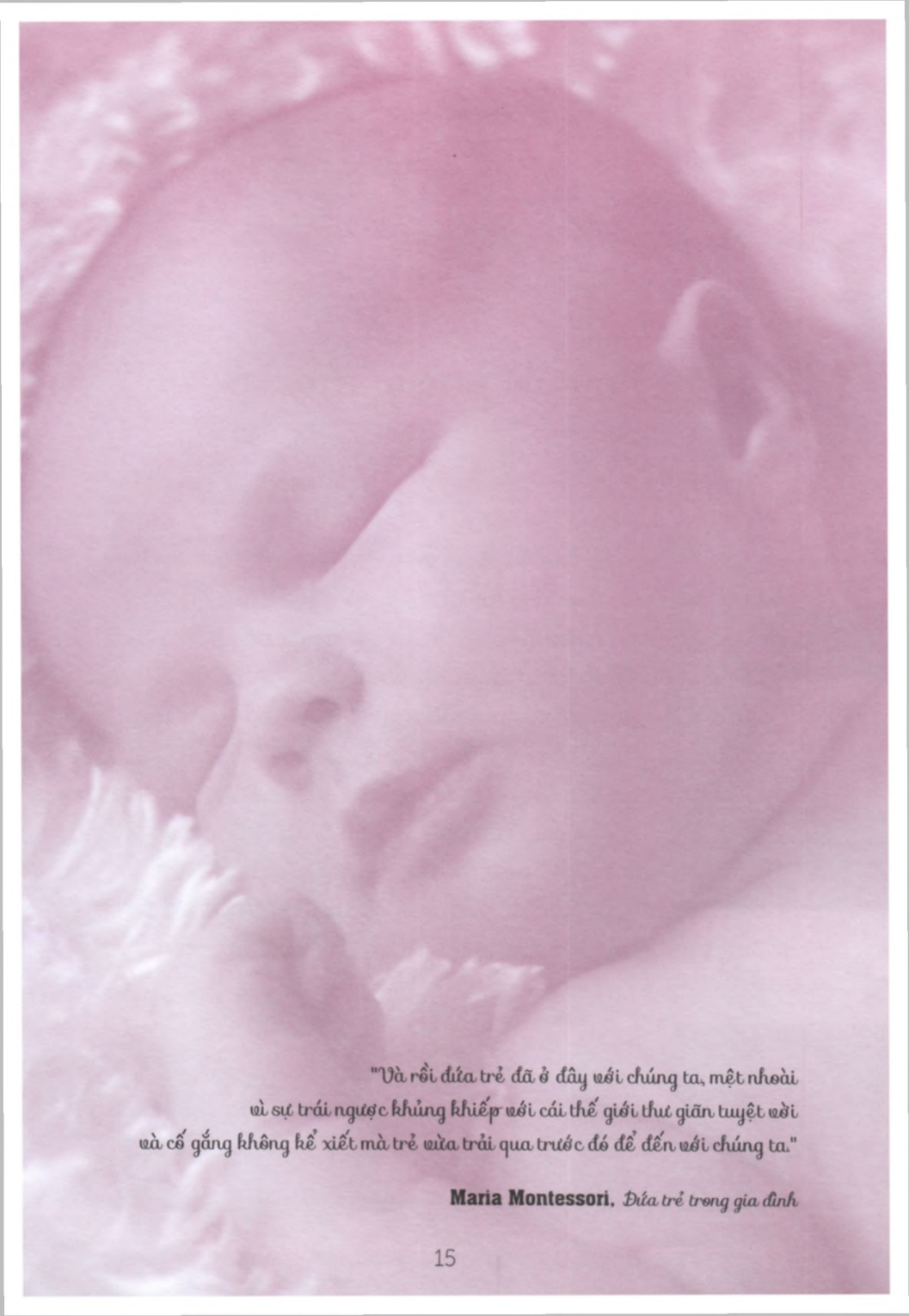

Maria Montessori, 1913

© Bettmam/Corbis

Chuẩn bị thế giới cho trẻ sơ sinh

Trước khi trẻ ra đời, hãy chuẩn bị cho trẻ một môi trường hài hòa, tôn trọng và khuyến khích tính tự lập của trẻ, nơi trẻ có thể thoải mái trải nghiệm những cảm giác khác nhau, phát triển khả năng của mình một cách an toàn và khiến trẻ muốn quan tâm đến mọi thứ xung quanh.

"Và rồi đứa trẻ đã ở đây với chúng ta, một nhòai
vì sự trái ngược khủng khiếp với cái thế giới thư giãn tuyệt vời
và cố gắng không kể xiết mà trẻ vừa trải qua trước đó để đến với chúng ta."

Maria Montessori. *Đứa trẻ trong gia đình*

1

Chuẩn bị phòng cho trẻ

Sắp xếp căn phòng chính là cách cụ thể hóa sự xuất hiện của trẻ trong gia đình. Chuẩn bị môi trường cho trẻ trước khi trẻ ra đời cho phép bạn ở trong tư thế sẵn sàng và dành toàn bộ sự quan tâm của mình cho trẻ. Để tạo cho trẻ cảm giác an toàn và ngăn nắp, bạn hãy giữ nguyên cách bài trí trong suốt năm đầu tiên. Hãy dành thời gian để nghĩ cách sắp xếp và bố trí phòng sao cho phù hợp với sự phát triển của trẻ. Hãy ở trong căn phòng của trẻ và lắng nghe các âm thanh. Tốt hơn hết là bạn hãy chọn một phòng yên tĩnh - điều này sẽ khuyến khích sự chú ý và tập trung của trẻ. Nếu có thể, hãy sắp xếp căn phòng ở cạnh khu vườn để từ trong phòng, trẻ có thể nghe được tiếng lá cây xào xạc

và tiếng chim hót véo von. Hãy nằm ở chỗ mà trẻ sẽ nằm ngủ để đảm bảo rằng ánh sáng mặt trời hay ánh đèn không chiếu quá trực tiếp vào mặt trẻ. Bạn cần kiểm tra tỉ mỉ căn phòng của trẻ, thử cúi đầu xuống và bò trên sàn để xem xem điều gì sẽ thu hút trẻ, trẻ có thể sẽ làm được gì khi trẻ biết bò và chấp chứng biết đi.

2

Môi trường yên tĩnh và thư thái

Bạn cần tạo cho trẻ một môi trường yên tĩnh và thư thái, ưu tiên những bức tường trơn có tông màu sáng và trung tính. Trần nhà màu trắng sữa khi phản chiếu ánh sáng sẽ tạo ra sự ấm áp. Chuẩn bị sẵn đèn ngủ để thay cho ánh sáng mặt trời.

Phòng phải thật sạch sẽ và dễ dọn dẹp, chỉ gắn một ít đồ trên tường và kê ít đồ đạc trong phòng. Trong ba năm đầu đời, trẻ sẽ tiếp nhận tất cả những gì có trong môi trường xung quanh, giống như một miếng bọt biển thấm hút nước vậy. Vậy nên, việc chọn đồ bài trí xung quanh trẻ là rất quan trọng. Những đồ vật đó phải hấp dẫn, chất lượng tốt, phù hợp với tâm vóc, khả năng và duy trì được sự chú ý của trẻ. Một môi trường sạch đẹp, được sắp xếp hợp lý sẽ khiến trẻ tự lập và tập trung chú ý hơn.

Quan bị trẻ ghét
do trẻ sợ sinh

3

Tạo ra bốn không gian

Lý tưởng là bố trí bốn không gian riêng biệt trong phòng của trẻ:

- Không gian để ngủ.
- Không gian để thay bím, vệ sinh và mặc quần áo cho trẻ.
- Không gian để ăn uống.
- Không gian để hoạt động.

Tùy theo hình dáng và kích thước của căn phòng, bạn có thể bố trí các không gian trên cho phù hợp. Ngoài ra, bạn cũng có thể dịch chuyển các không gian, chẳng hạn như chuyển không gian thay bím cho trẻ vào trong phòng tắm, không gian ăn uống vào phòng của bạn hoặc ra ngoài phòng khách. Việc tạo ra một thế giới yên tĩnh và ấm cúng không đòi hỏi phải có một mặt bằng rộng. Hãy nghĩ tới một không gian mà bạn có và dự tính sự phát triển của trẻ.

Chuan bi the giái
cho trẻ sơ sinh.

4

Không gian để ngủ

Hãy để ý đến không gian nơi trẻ sẽ ngủ. Trẻ sẽ nhìn thấy gì khi tỉnh giấc? Bạn hãy đặt mình ở vị trí của trẻ, nằm sâu trong một cái nôi, từ nơi đó chỉ nhìn thấy thành của chiếc nôi và một chút xúu trần nhà. Bạn sẽ không muốn ở lại đó và sẽ hét gọi người thân ngay khi vừa tỉnh dậy để mọi người đưa bạn đến một nơi sống động và dễ chịu hơn... Giờ thì hãy tưởng tượng là bạn nằm trên một chiếc giường không có mép, nơi bạn có thể nhìn thấy toàn bộ căn phòng và thấy có gì đó thú vị để khám phá khi mình tỉnh giấc, chẳng hạn như một món đồ chơi chuyển động đang xoay chậm chậm, nhấp nháy quanh mình. Bạn sẽ thấy hài lòng khi quan sát thế giới ấy và bi bô vì thích thú trong suốt khoảng thời gian quan sát thoải mái này.

Việc cho trẻ cơ hội có một cái nhìn tổng quát về căn phòng của mình giúp trẻ dần hình thành một bản đồ tư duy về không gian đầu tiên này. Trong những tuần đầu tiên, cuộc sống của trẻ được vận hành theo nhịp độ nối tiếp giữa trạng thái thức và ngủ. Một chu trình luân phiên giữa đêm và ngày được hình thành. Để giúp trẻ điều chỉnh giấc ngủ của ban ngày và ban đêm, hãy cho trẻ ngủ trong ánh sáng tự nhiên vào ban ngày và trong một phòng tối vào ban đêm.

5

Giường ngủ

Giường ngủ dành cho trẻ theo phương pháp Montessori khác với kiểu giường cũi. Đó là một cái đệm với kích thước khoảng chừng 1m x 90cm, dày khoảng 10cm. Ví dụ, bạn có thể chọn một chiếc đệm futon - một loại đệm truyền thống bằng vải của Nhật, rồi bọc nó bằng một lớp vải bông dày, sau đó trải ga màu sáng lên. Bên trên, hãy trải một tấm ga bằng vải bông nhỏ hơn, khoảng 60 x 80cm mà bạn có thể thay thường xuyên một cách dễ dàng. Trên tấm ga này, hãy để một cái chăn hoặc khăn choàng bằng chất liệu tự nhiên để đắp cho trẻ lúc trẻ ngủ. Chăn đắp không trùm ra ngoài đệm. Đệm được đặt dưới đất, trong một góc phòng. Bên không giáp tường thì trải một tấm thảm dọc theo đệm giúp giảm độ chênh lệch giữa đệm và mặt đất, điều này là rất cần thiết khi trẻ bắt đầu biết lẫy và biết xoay người. Thời gian đầu, bạn có thể đặt đồ vật trang trí như thú nhồi bông hoặc những chiếc gối tựa cứng dọc

theo bức tường và trên đầu giường. Những ngày đầu khi mới sinh, trẻ cần một môi trường gọi lại cho mình cảm giác quen thuộc như trong bụng mẹ. Hãy đặt trẻ trong một chiếc nôi hoặc trong xe đẩy có mui. Con bạn sẽ cảm thấy xung quanh được bao bọc, được che chở và bạn có thể dịch chuyển trẻ mà không làm trẻ thức giấc. Bạn cũng có thể kiếm một tấm đệm nhỏ lót dưới đáy nôi. Tấm đệm lót này không chỉ để ru ngủ hay dịch chuyển trẻ mà không làm trẻ thức giấc, mà còn mang lại cho trẻ một cảm giác an toàn và đảm bảo tư thế phù hợp cho đầu của trẻ.

6

Không gian để thay bím và mặc quần áo cho trẻ

Tủ com-mốt¹

Tủ com-mốt là đồ dùng lý tưởng để thay bím cho trẻ, vì nó cho phép đặt tất cả đồ cần thiết cho trẻ trong tầm tay nên bạn sẽ không bao giờ phải để trẻ một mình, dù là chỉ trong chốc lát. Hãy chọn một chiếc tủ com-mốt có ngăn kéo mở và đóng dễ dàng, bởi vì con của bạn sẽ sử dụng nó khi trẻ đến tuổi biết tự mặc quần áo.

Hãy che gầm tủ bằng một tấm ván gỗ nhỏ để trẻ không bị mắc kẹt phía dưới khi bắt đầu biết bò. Sắp xếp một mặt phẳng trên mặt tủ com-mốt để quần tã cho trẻ.

1. Tủ com-mốt: Tủ nhỏ bằng gỗ có ngăn kéo.

Đặt một tấm nệm nhỏ có thể giặt được, bên trên trải một khăn tắm xốp và một miếng tã bằng vải bông. Bạn nên chọn các gam màu sáng để tạo cảm giác thanh bình và có thể tẩy rửa một cách dễ dàng. Luôn đặt sẵn một chồng tã trong tầm tay. Trong tủ com-mốt, chuẩn bị sẵn khăn vuông bằng vải bông, những miếng lót và một vài bộ quần áo theo mùa.

Khi con bạn lớn hơn một chút, bạn có thể dán nhãn lên các ngăn tủ như quần lót, tất ngắn, áo sơ mi, quần dài, áo phông,... Sự phân loại này sẽ giúp trẻ trong việc tự sắp xếp, đồng thời sẽ chỉ cho trẻ thấy rằng mỗi vật có một tên gọi và nó tương ứng với một biểu tượng viết bằng chữ.

Gắn tủ com-mốt

Hãy treo một chiếc kệ phía trên tủ com-mốt rồi đặt lên đó những đồ dùng cần thiết để vệ sinh cho trẻ như một cái bát để đựng nước ấm, một chồng gang tay vệ sinh, bông, dầu ô liu, một vòi xịt nước, kem dùng cho việc thay bím, kem bôi da, kéo cắt móng tay, nhiệt kế, lược chải đầu,... Khi con bạn được khoảng hai tuổi rưỡi, bạn có thể hạ thấp giá kệ đó xuống đúng bằng chiều cao của trẻ. Trẻ có thể sử dụng để trưng bày bảo tàng tự nhiên tí hon của mình, chẳng hạn như: những viên đá, hạt cây, vỏ ốc, hoa khô, côn trùng,... hoặc xếp những quyển sách của mình lên đó.

Dưới chân tủ com-mốt, bạn hãy chuẩn bị sẵn một thùng rác đạp chân để đựng những miếng lót đã sử dụng và một chiếc giỏ để đựng quần áo và tã lót phải giặt.

Quần bị thủng
cho trẻ sơ sinh

7

Không gian cho trẻ ăn uống

Bạn hãy chuẩn bị một không gian thật thuận tiện, chọn một cái ghế bành mà bạn cảm thấy thoải mái để cho trẻ bú hay uống sữa.

Bạn cũng có thể đặt thêm một chiếc ghế sofa êm ái, ghế bành bọc da, ghế xích đu hay một chiếc võng trong phòng. Võng đu đưa cả mẹ và trẻ, trẻ sẽ gặp lại những cảm giác như khi còn ở trong bụng mẹ. Bạn có thể thêm vào đó vài chiếc gối tựa và một tấm khăn mềm.

Cạnh ghế bành, bạn hãy chuẩn bị sẵn một chiếc bàn nhỏ, trên đó đặt một cốc nước, một hộp giấy ăn và một chiếc đồng hồ báo thức tắt tiếng giúp bạn kiểm soát được quãng thời gian cho trẻ bú.

Trên tường, bạn có thể treo một khung ảnh cảnh thiên nhiên, trẻ sẽ nhìn thấy khi bạn đu đưa trẻ trên vai. Hãy chuẩn bị một giá kệ nhỏ cạnh đó, xếp lên đó một vài quyển sách mà bạn sẽ đọc cho con mình ngay từ

những ngày đầu tiên. Bạn hãy thường xuyên làm mới sự lựa chọn của mình bằng cách thay đổi chủ đề và loại sách: các tập thơ, những bài đồng dao và bài hát, sau đó đến những quyển sách nhỏ bằng bìa cứng và những quyển sách để khám phá bằng các giác quan dành cho trẻ nhỏ...

8

Không gian dành cho hoạt động

Phương pháp giáo dục của Maria Montessori khuyến khích hoạt động và tính tự lập của trẻ. Ngay từ khi mới chào đời, trẻ đã biết tự mình quan sát xung quanh. Sự chú ý của trẻ sẽ hướng tới đôi bàn tay của trẻ và các cử động cơ thể được phản chiếu trong gương của trẻ... Điều này tạo cơ hội để trẻ tập trung tư tưởng. Theo Maria Montessori, khả năng tập trung và ý muốn là trung tâm của quá trình hình thành tính cách của trẻ. Để làm được việc đó, bạn có thể sắp xếp một không gian khiến trẻ muốn được ở một mình, kích thích trí tò mò và thôi thúc trẻ có những trải nghiệm mới, mang tính sáng tạo. Trong không gian thăm dò và khám phá này, mỗi yếu tố sẽ phải phù hợp với sự phát triển và mối quan tâm mới của trẻ. Không nên chất quá nhiều đồ vật hay đồ chơi trong không gian này vì nó có thể làm tăng sự tò mò nhưng lại giảm khả năng tập trung của trẻ.

Trong không gian có sự cân bằng giữa thử thách và trợ giúp này, trẻ sẽ được khuyến khích thể hiện hết khả năng tiềm ẩn của mình.

Khi trẻ đang tập trung vào một hoạt động, quan trọng là không được cắt ngang sự tập trung đó. Những tháng đầu tiên, không gian dành cho hoạt động sẽ gồm có:

- Một cái đệm dành cho hoạt động đặt dưới đất, khác với đệm ngủ;
- Một cái gương;
- Những đồ chơi chuyển động;
- Một giá kệ thấp để đặt các giỏ, trong đó xếp các đồ vật để quan sát, cầm nắm, điều khiển bằng tay được;
- Những khung tranh như các tác phẩm nghệ thuật chẳng hạn.

9

Đệm dành cho hoạt động

Trong góc phòng, bạn hãy đặt một tấm đệm khác hoặc một chiếc đệm futon để ngăn cách với không gian ngủ, đồng thời trải một tấm thảm để làm giảm bớt độ dốc, bởi vì trẻ sẽ di chuyển và khám phá căn phòng. Tốt nhất là bạn nên chuẩn bị hai tấm đệm: một cái đặt những đồ vật để kích thích trẻ khi trẻ thức giấc, cái còn lại dành cho việc nghỉ ngơi.

10

Gương

Trong không gian dành cho các hoạt động, bạn hãy đặt phía cuối đệm một tấm gương dài hình chữ nhật bằng kính dày và an toàn, nên đặt gương sát mặt đất và bắt vít vào tường. Trẻ sẽ có thể tự ngắm mình và có một cái nhìn tổng thể về căn phòng.

Khi nằm sấp xuống, trẻ sẽ muốn ngẩng đầu lên và ngắm mình trong gương. Dần dần sau đó, trẻ sẽ có đủ lực để ngẩng đầu ngày một lâu hơn và quan sát toàn bộ căn phòng trong gương. Tấm gương sẽ phản chiếu ánh sáng, những chuyển động và giúp kích thích trẻ trở nên năng động. Chính vì lý do này mà tốt hơn hết là gương phải ở xa tấm đệm dành cho việc nghỉ ngơi.

Khi trẻ lớn hơn chút nữa, bạn có thể xoay gương theo chiều thẳng đứng để trẻ có thể quan sát toàn thân khi mặc quần áo.

11

Giá kệ

Gần tám dặm dành cho các hoạt động, bạn hãy kê một cái giá kệ chắc chắn, cao khoảng 35cm. Ban đầu, chúng ta chỉ đặt lên đó một chiếc giỏ nhỏ đựng một cái xúc xắc, sau đó tăng dần, nhiều giỏ với các đồ vật, đồ chơi và những quyển sách được lựa chọn để kích thích hoạt động và trí tò mò của trẻ.

Hãy chọn những đồ chơi khác nhau bằng gỗ tự nhiên có chất lượng tốt, chắc chắn và thú vị khi điều khiển bằng tay. Một số đồ có màu trung tính, một số khác màu sắc rực rỡ để kích thích những chức năng đầu tiên của não trẻ.

Chọn vật dụng và đồ chơi cho trẻ rồi hãy cất những đồ không dùng đến vào trong tủ.

12

Khung tranh

Phía trên giá kệ, bạn có thể treo ba khung tranh với những tác phẩm nghệ thuật hay hình ảnh thiên nhiên, động vật hoặc phong cảnh,... Sự hiện diện của những khung tranh này sẽ khích lệ trẻ đứng lên bằng cách bám vào giá đỡ. Lưu ý, giá đỡ phải thật chắc chắn hoặc được gắn chặt vào tường. Bạn cũng có thể treo một chiếc gương nhỏ, nó sẽ kích thích trẻ đứng dậy ngay khi trẻ có thể. Một số loại khung tranh được thiết kế đặc biệt tinh tế, chúng được mở ra phía trước và vừa đủ dày để chứa được khoảng một chục bức ảnh và bức vẽ để thay đổi tùy theo sự phát triển và hứng thú của trẻ.

Chuan bi the gae
che tre se sinh

Học cụ cho trẻ

Hãy dành cho trẻ sự động viên khuyến khích hợp lý - không quá nhiều cũng không quá ít. Quan trọng là nuôi dưỡng trí tò mò của trẻ mà không kích thích trẻ quá mức.

Học cụ được đề xuất trong phần này là phù hợp với từng giai đoạn phát triển của trẻ và khơi gợi một số khả năng mà trẻ có thể sẽ phát triển vào một thời điểm đặc biệt nào đó.

"Ngay khi một cuộc sống mong manh và yếu ớt khai phá các cấp độ của ý thức bằng cách để các giác quan tiếp xúc với môi trường, cuộc sống ấy đang vươn lên và cố gắng không ngừng nghỉ để nắm bắt hiện thực. Sự cố gắng âm thầm này của trẻ phải là điều thiêng liêng trong mắt chúng ta. Chúng ta phải sẵn sàng trước biểu hiện siêu năng này của trẻ, bởi vì chính vào thời kỳ sáng tạo này, nhân cách trong tương lai của trẻ sẽ được định hình."

Maria Montessori, *Trẻ thơ trong gia đình*

13

Đồ chơi chuyển động

Những đồ vật đầu tiên mà bạn có thể chọn cho trẻ là đồ chơi chuyển động. Chúng góp phần phát triển khả năng quan sát và tạo cơ hội để trẻ giữ tập trung. Khi mới ra đời, vùng thị giác của trẻ chỉ trong giới hạn từ 20-30cm. Nếu được rèn luyện, trẻ có thể theo dõi một vật từ từ di chuyển trong khoảng cách này. Với việc tập trung nhìn vào một món đồ chơi chuyển động và dõi mắt nhìn theo khi vật đó di chuyển, trẻ sẽ phát triển khả năng khám phá thế giới xung quanh bằng thị giác như: Khám phá các hình dạng, màu sắc, chiều sâu,...

Trong những tháng đầu đời, trẻ sơ sinh sẽ rất hứng thú với việc quan sát các đồ chơi chuyển động khác nhau này.

Vị trí của đồ chơi chuyển động

Bắt vít một chiếc móc thật chặt lên trần nhà - phía trên của tấm đệm dành cho hoạt động - để có thể treo được nhiều đồ chơi chuyển động khác nhau.

Chiếc móc này phải đủ chắc chắn để trụ được khi trẻ kéo một cái vòng đồ chơi chuyển động được đặt đúng tầm tay của trẻ.

Để xác định vị trí thích hợp của chiếc móc, bạn hãy nằm lên trên tấm đệm của trẻ và đặt đầu mình vào đúng vị trí đầu trẻ.

Yêu cầu người khác đặt một đồ chơi chuyển động với khoảng cách từ 20-25cm phía trên mắt của bạn, sau đó xê dịch đi vài centimet về phía cuối đệm để đồ vật đó không nằm đúng phía trước mặt của trẻ.

Vị trí của đồ chơi chuyển động phải cho một góc nhìn hợp lý và đảm bảo tư thế phù hợp cho lưng và cổ.

Khi trẻ không còn hứng thú với đồ chơi chuyển động và có vẻ muốn nhìn một thứ khác, hãy thay đồ chơi đó. Sự luân chuyển các đồ chơi chuyển động phải được thực hiện cứ hai hay ba tuần một lần.

14

Đồ chơi chuyển động của Munari

Ngay từ ba tuần tuổi

Đó là đồ chơi chuyển động đầu tiên trong loạt đồ vật mà ta sẽ cho trẻ quan sát. Khi mới ra đời, thị giác còn hơi mờ, nhưng trẻ vẫn có thể phân biệt được ánh sáng, hình dạng và chuyển động cũng như những yếu tố thật tương phản.

Hãy đặt đồ chơi chuyển động ở gần trẻ vì thị giác của trẻ còn chưa thích nghi được với một vật ở cách xa mình, duy trì một khoảng cách đủ để trẻ không thể sờ được vào đồ vật. Các bộ phận của đồ chơi chuyển động rất nhẹ, từ từ di chuyển xung quanh một trục trung tâm, theo chiều chuyển động của gió và thu hút sự chú ý của trẻ. Trẻ sẽ rất chăm chú quan sát những sự tương phản, các hình dạng, kích thước, sự cân bằng của các yếu tố và hấp thụ những điều đó.

Bruno Munari (1907-1998), một nghệ sĩ người Ý, là người sáng tạo ra đồ chơi chuyển động, món đồ chơi khiến ta liên tưởng tới thiên hướng bẩm sinh về trật tự và những mối liên hệ Toán học mà con người có thể có được ngay từ khi mới chào đời. Bruno Munari đã tham gia phong trào *Nghệ thuật cụ thể*, phong trào ca tụng một thể loại nghệ thuật phi tượng hình, tạo hình bởi màu sắc, không gian, ánh sáng và chuyển động. Ông đã sáng tạo ra rất nhiều tác phẩm điêu khắc di động trên không và cả những thể loại “sách” dành cho các bé sơ sinh.

Cách chế tạo đồ chơi chuyển động Munari

Kích thước của các bộ phận có thể khác nhau, nhưng quan trọng là phải tuân thủ những tỷ lệ của đường kính quả cầu thủy tinh mà bạn chọn lựa.

Nguyên vật liệu

- 1 quả cầu trong suốt - lý tưởng nhất là bằng thủy tinh để có thể phản chiếu ánh sáng một cách tốt nhất.
- 1 tờ giấy màu trắng và 1 tờ giấy màu đen nặng khoảng 180g.
- 1 cái que bằng gỗ đường kính khoảng 5mm
- Dây buộc, hồ dán, kéo, com-pa, thước kẻ, bút chì.

- 1 bút lông, băng dính, sơn màu trắng và màu đen.

Cơ sở của việc tính toán là dựa trên công thức:

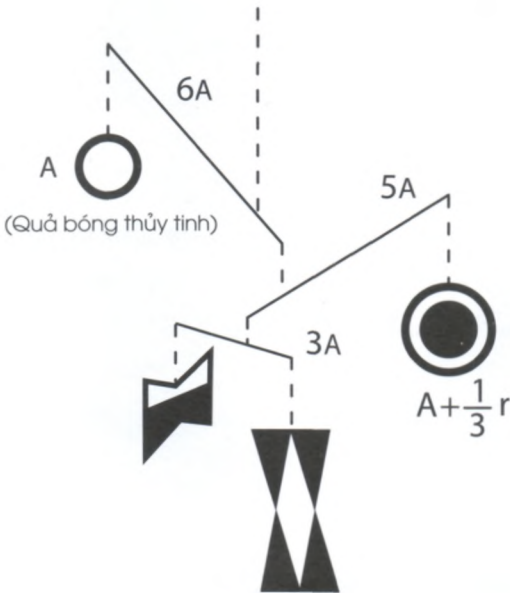
$B = A$ (đường kính của hình cầu) + $1/3$ bán kính của A .

Các kích thước đưa ra dưới đây tương ứng với một quả hình cầu trong suốt đường kính 6cm.

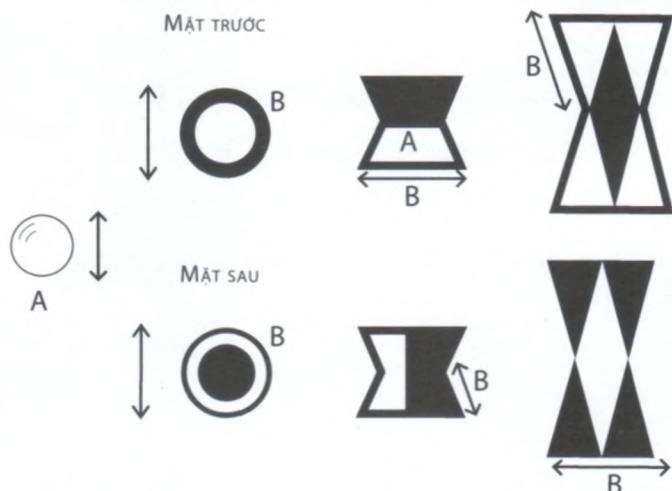
Nếu $A = 6\text{cm}$, vậy $B = 6 + 1 = 7\text{cm}$.

3 cái que bằng gỗ được cắt theo kích thước sau:

$6A = 36\text{cm}$, $5A = 30\text{cm}$ và $3A = 18\text{cm}$

Và mỗi hình nhỏ trong một khối hình có kích thước như sau:

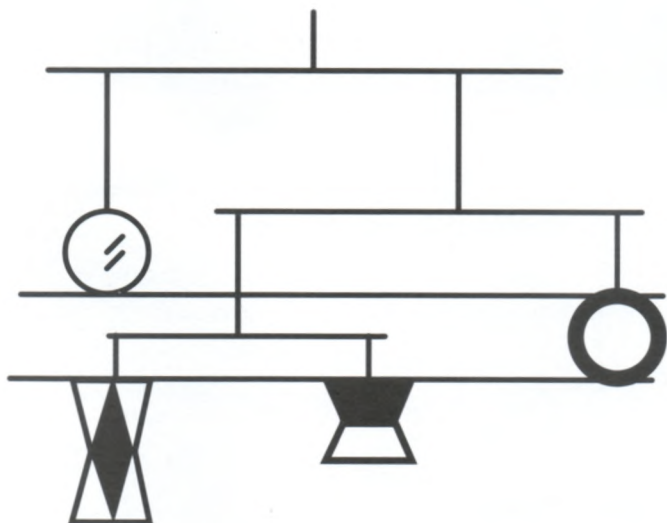

Sơn màu các que gỗ

Sơn que gỗ dài nhất màu trắng, que có kích thước trung bình màu đen và que ngắn nhất màu ghi hoặc sơn hình xoắn đen trắng. Để làm được việc này, bạn hãy sử dụng băng dính dính trong suốt để quấn xung quanh que trước khi sơn một lớp sơn màu đen lên trên lớp sơn trắng.

Chiều dài của sợi dây sẽ dùng để treo những bộ phận kia, tính toán sao cho các bộ phận ấy phải được sắp xếp theo cách thức sau:

15

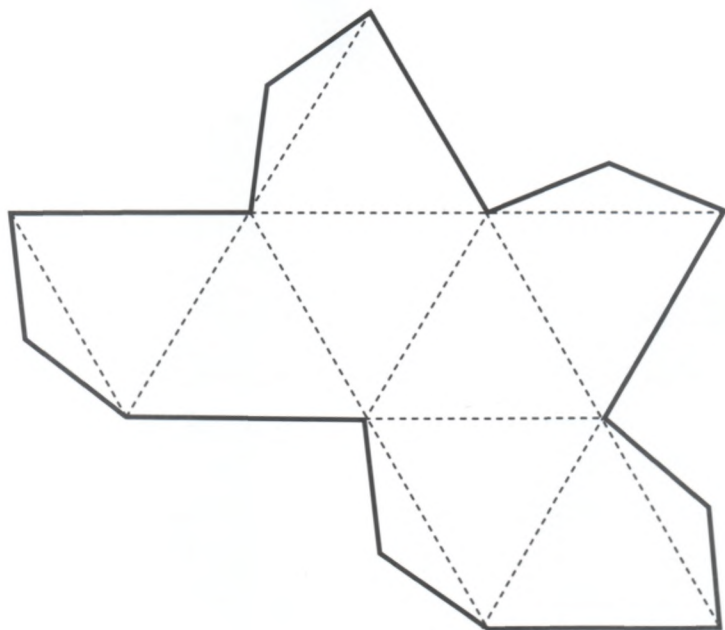
Đồ chơi chuyển động hình bát diện

Ngay từ sáu tuần tuổi

Trẻ nhìn được màu sắc từ khi mới ra đời, nhưng lại gặp khó khăn trong việc phân biệt những tông màu gần giống nhau. Đồ chơi chuyển động với các gam màu rực rỡ, bao gồm nhiều dạng hình học, mang lại những khái niệm mới để trẻ khám phá và tiếp thu. Trẻ sẽ tập trung đôi mắt theo các hình bát diện đang xoay nhẹ nhàng phía trên.

Nguyên vật liệu

- Giấy bóng mờ hoặc óng ánh: xanh lam, vàng, đỏ.
- 1 que dài 25cm và đường kính 7mm.
- 1 thỏi hồ dán và 1 thước kẻ bằng kim loại.
- Kéo hoặc máy cắt
- 1 cuộn dây

Cách làm

- Kẻ ba hình bát diện cùng kích thước (xem hình vẽ).
Mỗi hình có 8 mặt hình tam giác và 12 cạnh.
- Gấp cẩn thận từng cạnh lại.
- Dùng băng dính quấn một đầu sợi dây trước khi gấp hình bát diện lại.
- Dán tám mặt của hình lại.
- Treo những hình bát diện kích thước khác nhau lên trên cái que (xem hình).

Phiên bản khác

Bạn cũng có thể làm ba hình bát diện kích thước khác nhau, với chiều dài các cạnh là 4cm, 4,5cm và 5cm. Treo chúng lên trên cái que ở cùng một độ cao sao cho hình nhỏ nhất màu vàng, hình nhỡ màu đỏ và hình to nhất màu xanh lam bởi màu xanh lam là màu khó nhận biết nhất đối với trẻ, trong khi đó màu vàng là màu dễ nhìn nhất.

Học cũ cho trẻ

16

Đồ chơi chuyển động Gobbi

Khoảng hai đến ba tháng tuổi

Vào khoảng từ hai đến ba tháng tuổi, trẻ ngày càng phân biệt màu sắc và các sắc độ tốt hơn. Đồ vật chuyển động thứ ba này bao gồm một loạt năm quả bóng cùng màu nhưng có độ đậm nhạt khác nhau. Đồ vật này phù hợp với những khả năng mới của trẻ và giúp trẻ tiếp thu được các khái niệm mới: Sự biến đổi hơi nhạt dần của màu sắc và chiều sâu của vùng quan sát được tạo ra từ việc sắp xếp những quả bóng cao dần. Mỗi mặt cầu của đồ chơi chuyển động được quấn kín bằng chỉ thêu, nó sẽ phản chiếu ánh sáng một cách tinh tế và hài hòa. Những quả bóng được sắp thẳng hàng và theo một chuyển động đi lên. Sự chuyển động nhẹ nhàng của những quả bóng rất lôi cuốn và dễ chịu. Trẻ có thể vừa nhìn chăm chú vào một trong những quả bóng trong khoảng thời gian dài, vừa bi bô và

Học cù cho trẻ

thích thú ra mặt. Đồ chơi chuyển động này do Gianna Gobbi, một nữ cộng tác viên của Maria Montessorie, người thường xuyên tiếp xúc với các em bé sơ sinh, sáng tạo ra.

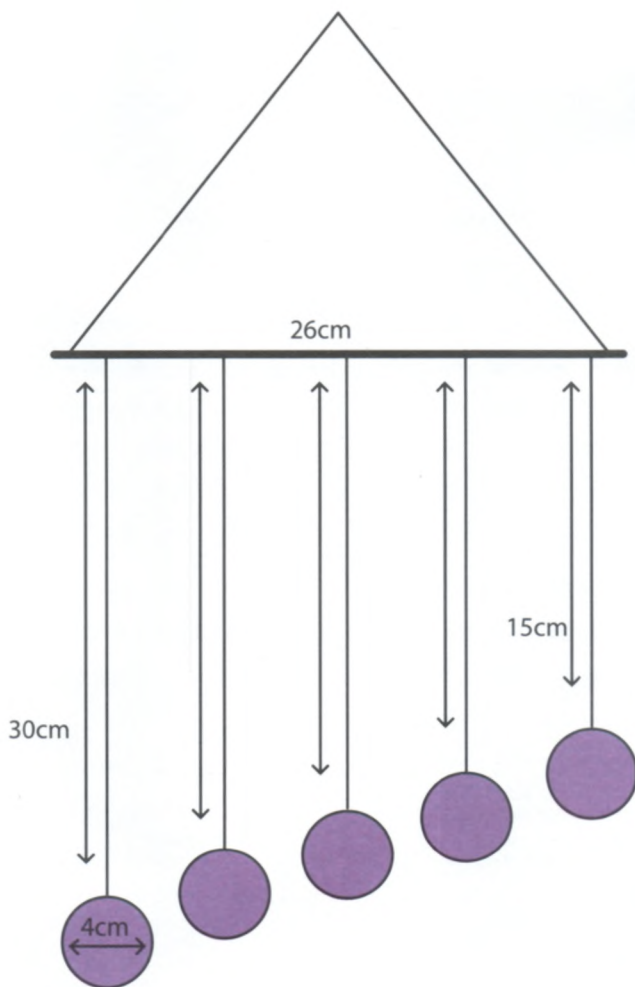
Nguyên vật liệu

- 5 quả bóng bằng nhựa dẻo đường kính 4cm.
- 1 cái que đường kính từ 5-8mm và dài 26cm.
- 1 lọ sơn (màu của quả cầu đậm nhất).
- 10 tép chỉ thêu (mỗi màu 2 tép).

Cách làm

- Quấn chỉ thêu xung quanh để bọc kín quả bóng.
- Khi những quả bóng đã được bọc kín, làm một cái vòng và để chứa một đoạn dây.
- Chuốt cái que.
- Treo những quả bóng bằng cách quấn phần chỉ thêu còn thừa quanh cái que.

- Treo quả bóng có màu sáng nhất ở vị trí cao nhất. Quả màu đậm nhất, khó nhìn nhất, sẽ ở vị trí gần trẻ nhất.

17

Đồ chơi chuyển động hình vũ công

Khoảng ba đến bốn tháng tuổi

Đồ chơi chuyển động thứ tư này bao gồm bốn hình tượng hình được cách điệu hóa, cao khoảng 17cm, bằng loại giấy nhẹ lấp lánh và phản chiếu ánh sáng. Mỗi một nhân vật bao gồm ba phần chuyển động độc lập với nhau, điều đó tạo cảm giác như các vũ công đang nhảy múa. Hãy treo đồ chơi chuyển động này gần trẻ, nhưng đảm bảo rằng trẻ không chạm tới được. Khi đôi tay của trẻ cử động sẽ tạo ra một luồng không khí, khiến cho các vũ công bằng giấy kia chuyển động một cách khéo léo. Đó cũng sẽ là một bài luyện tập khả năng tập trung và kiểm soát hoạt động tay có chủ ý của trẻ. Hãy để vật chuyển động ở trên cao ngang bằng với độ cao xương chày của trẻ, sao cho trẻ có một tư thế lưng thoải mái khi cử động đôi tay.

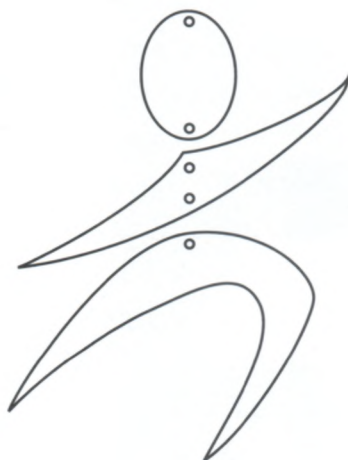
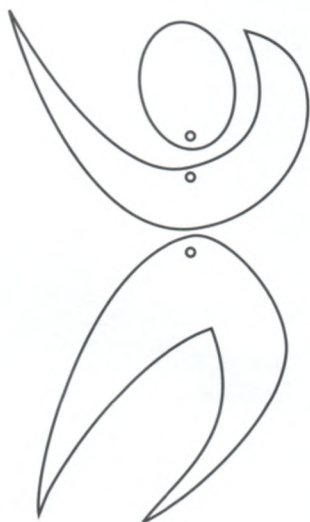
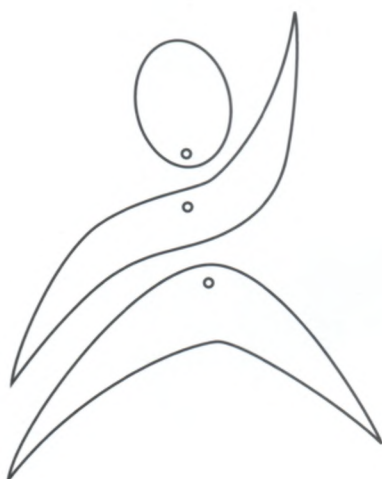
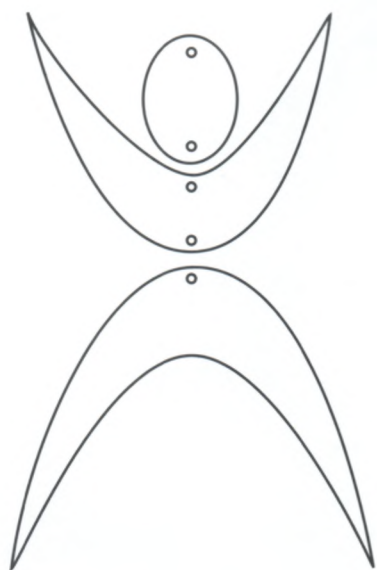

Nguyên vật liệu

- Giấy nhẹ (có ánh kim hoặc phản chiếu hình ảnh ba chiều với màu sắc trên mặt phải và mặt trái khác nhau)
- 3 cái que dài 25cm, 30cm và 35cm, bạn có thể sơn cả ba cùng một màu sơn.
- 1 cuộn chỉ.
- Kéo và 1 cái bút chì.

Cách làm

- Cắt bốn mẫu vũ công trên giấy hai màu, phóng to sao cho hình đó cao khoảng 17cm.
- Treo hình hai vũ công trên một cái que dài 25cm và hai vũ công còn lại trên một cái que dài 30cm.
- Dùng chỉ để treo chúng vào cái que dài 35cm.
- Chính thẳng bằng tổng thể.

18

Đồ chơi để treo

Từ bốn tháng tuổi

Bắt đầu từ bốn tháng tuổi, trẻ sẽ phát triển khả năng nhận biết các hình nổi và nhận thức rõ hơn về khoảng cách giữa các đồ vật với mình. Trẻ cũng sẽ kiểm soát tốt hơn đôi tay của mình, điều đó giúp trẻ cầm nắm được các đồ vật một cách chính xác hơn, ví dụ như tóc hay kính mắt. Khi trẻ bắt đầu cố cầm nắm tất cả những đồ vật trong tầm tay của mình, trẻ bước vào trong một giai đoạn khám phá hoàn toàn mới: Tìm hiểu mối quan hệ giữa thị giác và xúc giác. Hãy bố trí cho trẻ những đồ vật treo để trẻ cầm, thay đổi luân phiên với những đồ chơi chuyển động. Để nắm được một đồ vật, trẻ cần phải tập trung, hành động của trẻ vẫn chưa nhanh nhạy và không nắm giữ được lâu. Chính vì thế mà cần phải gắn đồ vật vào một cái dây chun. Trẻ cũng có thể nắm lấy rồi lại thả ra, nhắm

tới và lại muốn nắm lấy đồ vật đó một lần nữa. Quan trọng là phải lựa chọn đồ vật thích hợp: chất liệu tốt, bền, không gồ ghề, không được sơn hoặc bôi chất hóa học và đủ to để tránh nguy cơ trẻ nuốt phải. Đến công đoạn này, các đồ chơi chuyển động mà bạn chuẩn bị cho trẻ xen kẽ với những đồ chơi để treo có thể tìm thấy trong những cửa hàng đồ chơi truyền thống. Nên chọn các vật nhiều màu sắc, bằng gỗ hoặc bằng giấy như cá, bướm, chim và những sinh vật khác mà ta có thể quan sát thấy trong tự nhiên. Trẻ có thể dõi mắt theo những chú cá đang bơi lội phía trên, sau đó, trẻ sẽ bắt đầu giơ chân lên để cố gắng đập vào chúng!

19

Vòng tròn

Trẻ sẽ dùng rất nhiều sức để kết hợp cử động của cánh tay và bàn tay với mục đích nắm được cái vòng và đến thời điểm cao trào phấn khích thì có thể đưa luôn nó vào miệng!

Hãy chọn một cái vòng bằng gỗ đường kính khoảng 8cm và dày khoảng 1cm, phù hợp bàn tay nhỏ bé của trẻ.

Treo cái vòng đó lên một sợi dây vải chắc chắn, sợi dây đó lại được gắn với một dây chun để tạo độ đàn hồi.

Vòng phải đặt ở trong tầm với của trẻ. Bạn có thể dùng loại dầu bóng thực phẩm sinh học, không nguy hại với trẻ, để đánh bóng cái vòng.

20

Chuông nhạc

Đồ vật lóng lánh nhỏ bé này đòi hỏi trẻ phải khéo léo hơn nhiều so với chiếc vòng, kèm theo cả khả năng tập trung cao độ từ phía trẻ để có thể sờ được vào nó.

- Hãy gắn thật chắc cái chuông nhạc đường kính khoảng 4cm vào một sợi dây vải to bản.
- Khâu sợi dây đó vào một dây chun để tạo độ đàn hồi.
- Cố định ở tâm tay gơ lên của trẻ.

Chuông nhạc mang lại một khái niệm mới giúp trẻ hiểu ra rằng âm thanh gắn liền với động tác của trẻ: Chuông sẽ kêu khi trẻ sờ vào và điều đó chắc chắn sẽ khiến trẻ vô cùng thích thú.

21

Quả bóng để luyện chân

Đến lúc này, trẻ cử động đôi chân rất nhiều, hãy cầm lấy đôi bàn chân của trẻ và thực hiện động tác đạp xe...

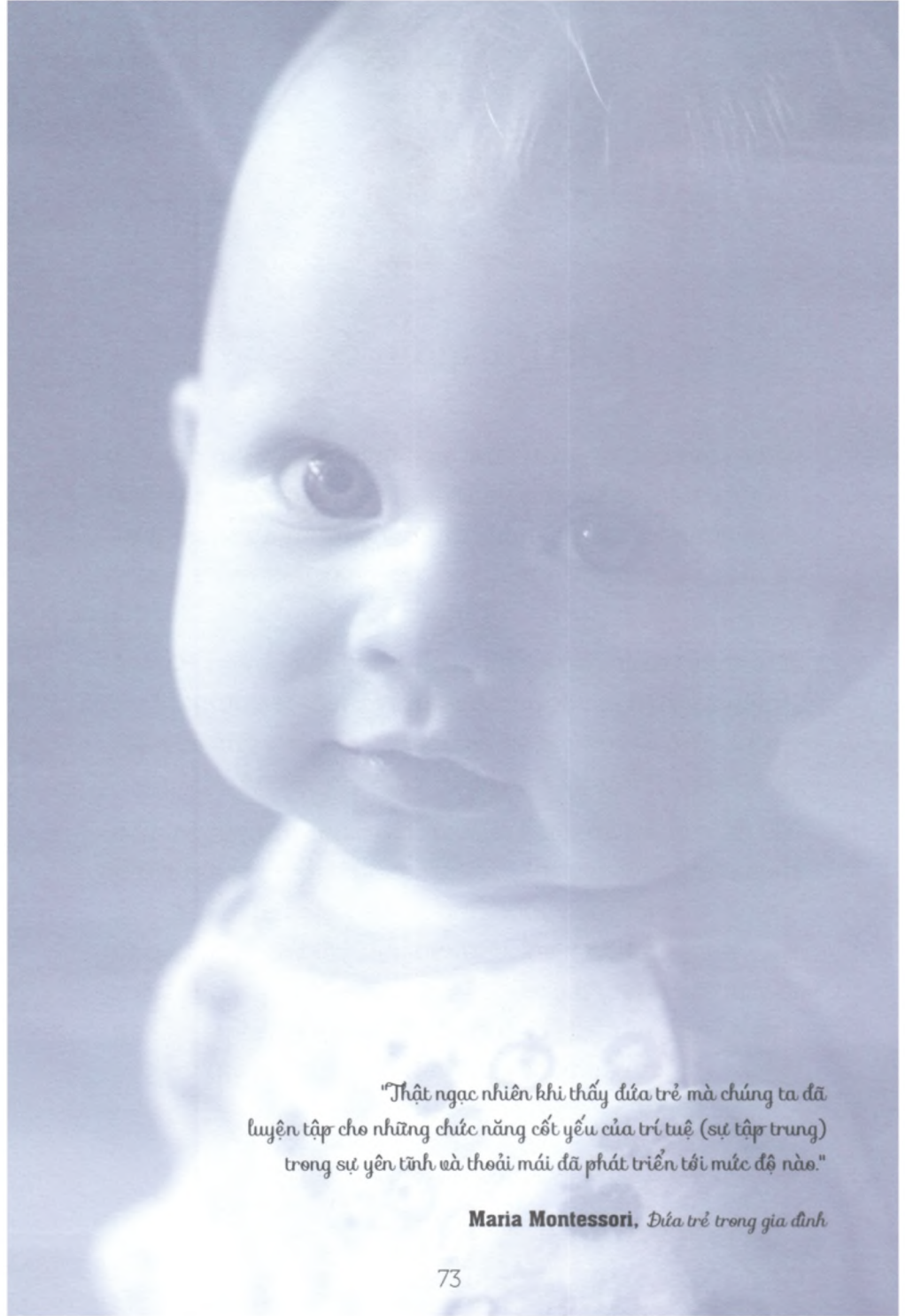
Bạn có thể treo phía trên chân của trẻ một quả bóng to bằng vải, trong đó có chứa một cái chuông nhạc. Quả bóng luyện chân này giúp trẻ tập luyện các động tác chân và tăng cường sức mạnh cơ bắp khi thực hiện động tác đạp xe, khi giơ bàn chân và căng chân lên để với đồ chơi.

Sự luyện tập này sẽ giúp trẻ phát triển cơ bắp để có thể đứng lên được.

Khám phá, trò chuyện và chỉa sẻ

Ngay từ bốn tháng tuổi, trẻ đã thích quan sát các chuyển động cơ thể, chuyển động đôi bàn tay của mình, động tác cầm cái xúc xắc hay thực hiện động tác đạp xe,... Trẻ cũng thích nhìn hình ảnh của mình phản chiếu trong gương, nói chuyện với những người đang chuyện trò với trẻ, cười và quan sát cuộc sống gia đình.

"Thật ngạc nhiên khi thấy đứa trẻ mà chúng ta đã
luyện tập cho những chức năng cốt yếu của trí tuệ (sự tập trung)
trong sự yên tĩnh và thoải mái đã phát triển tới mức độ nào."

Maria Montessori, *Đứa trẻ trong gia đình*

22

Mặc quần áo

Hãy trao đổi và khuyến khích con bạn tự lập ngay từ những ngày đầu tiên và trong mỗi hoạt động mà bạn làm cùng trẻ. Hãy chọn những bộ quần áo thoải mái, dễ mặc và được làm bằng những chất liệu mềm mại và tự nhiên.

Khi mặc quần áo cho trẻ, hãy trò chuyện với trẻ, miêu tả việc mà bạn đang làm và mời trẻ cùng tham gia. “Giờ thì chúng ta sẽ xỏ tay con vào ống tay áo nhé!” hay “Hãy xỏ bàn chân của con vào tất đi nào...”

Để mặc quần áo cho trẻ, bạn hãy làm từng bước một, theo cùng một trật tự, với những động tác chậm rãi để trẻ có thể dõi theo được những việc mà bạn đang làm. Hãy khuyến khích trẻ hợp tác, nói với trẻ rằng bạn tin là trẻ làm được, thậm chí là cả trước khi bạn nghĩ rằng trẻ có khả năng hiểu được điều bạn nói. Trẻ sẽ nhanh chóng tỏ ra rất thích thú và chủ động.

Kham pna,
trò chuyện và chia sẻ

23

Khám phá những mùi vị mới

Từ sáu tháng tuổi, bạn có thể thử cho trẻ khám phá những mùi vị mới: nước quả ép, thêm chút không đường và món nghiền. Tốt hơn hết là chọn những thực phẩm có nguồn gốc từ nông nghiệp hữu cơ. Việc sử dụng thìa được thực hiện thành ba giai đoạn: thìa tròn nhỏ, thìa ăn dặm mềm (được các trẻ ít tháng tuổi rất yêu thích) và thìa cà phê. Mỗi lần, chỉ xúc một lượng đồ ăn nhỏ mà bé sẽ ăn.

Nước lọc và nước quả ép

Bắt đầu từ sáu tháng tuổi, bạn có thể cho trẻ uống nước trong các bữa ăn.

Lúc đầu, dùng một chiếc thìa nhỏ, sau đó là đựng trong một cốc thủy tinh nhỏ. Chỉ cho một chút xíu nước vào trong cốc thủy tinh. Khi trẻ đã có thể cầm chắc cái cốc và tự uống được, bạn có thể cho trẻ thử một loại nước ép trái cây.

Mút và món nghiền

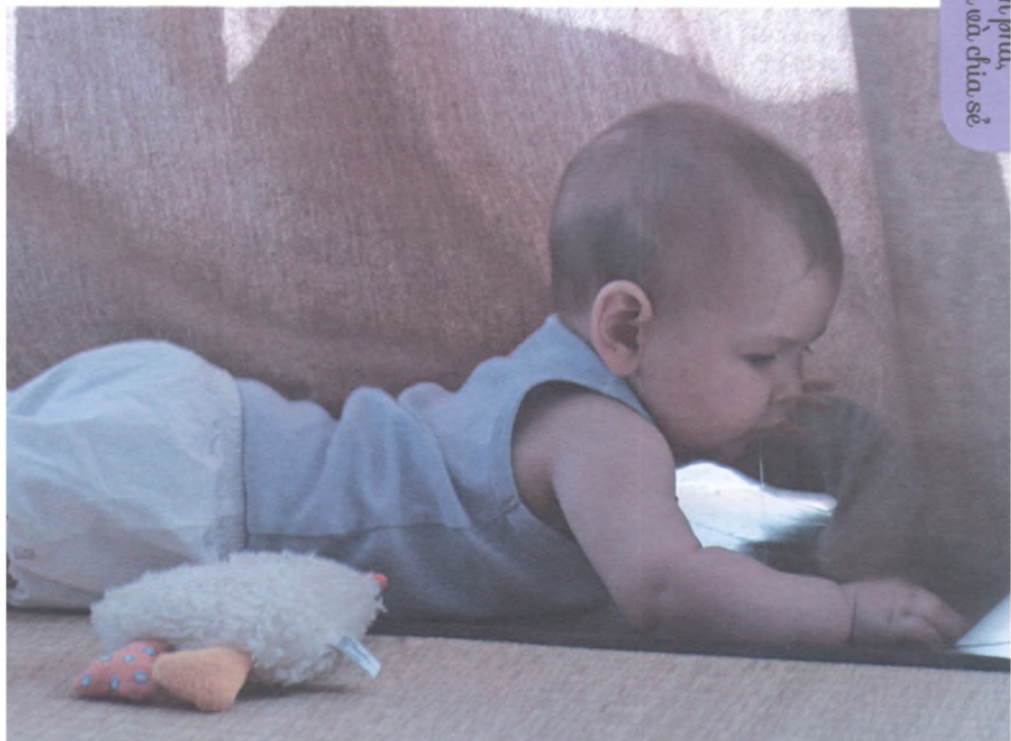
Đầu tiên, hãy cho trẻ ăn mút và món nghiền thật loãng và chỉ cho một lượng thật nhỏ ở đầu thìa mà thôi. Hãy chuẩn bị chiếc thìa thứ hai mà bạn sẽ đưa cho trẻ để trẻ tập cầm và tự đưa vào miệng. Bữa ăn là thời điểm thích hợp nhất để nói chuyện với trẻ về những thực phẩm và mùi vị mới mà trẻ đang khám phá. Đó cũng là dịp để khuyến khích tính tự lập của trẻ.

24

Khám phá ngôi nhà

Từ sáu tháng tuổi, trẻ bắt đầu bò và sẽ khám phá toàn bộ ngôi nhà. Vậy nên phải nghĩ đến việc sắp xếp lại đồ đạc. Sự sắp xếp của bạn có tiện dụng, logic và dễ dàng? Trẻ sẽ tiếp nhận khái niệm về trật tự tùy theo cái mà trẻ sẽ khám phá: Trẻ phải được khám phá một ngôi nhà ngăn nắp, không nguy hiểm. Việc sắp xếp lại ngôi nhà là dịp để thực hiện quy tắc sau: “Mỗi vị trí dành cho một đồ vật và mỗi đồ vật có vị trí của nó.” Việc sắp xếp hợp lý sẽ giúp ngôi nhà trở nên ngăn nắp một cách dễ dàng và nhanh chóng.

Từ dưới tầng hầm lên đến trên tầng áp mái, hãy kiểm tra các đồ nội thất, tủ quần áo và ngăn kéo để tránh nguy cơ trẻ gặp phải những đồ vật nguy hiểm.

25

Trẻ bắt đầu học bò

"Bò" là giai đoạn rất quan trọng để phát triển các hoạt động co - duỗi của cổ và đầu. Những hoạt động này làm mềm phần cột sống cổ và giúp cho việc thích ứng về mặt thị giác trở nên dễ dàng. Các nghiên cứu đã chỉ ra rằng giai đoạn này chuẩn bị cho việc đọc, khả năng giải mã dễ dàng chữ viết và các thông tin của trẻ.

Trẻ phải rất cố gắng để thử nâng mình lên bằng tứ chi.

Để khuyến khích trẻ trong công đoạn này, bạn hãy chọn cho trẻ những bộ quần áo thoải mái, không gây cản trở cho các hoạt động của trẻ, đồng thời quan sát sự cố gắng và những ý định của trẻ, một cách thiện chí và không can thiệp. Trẻ sẽ hài lòng khi thấy bạn quan sát toàn bộ công việc này của mình. Trẻ sẽ hướng về phía bạn và nhờ ánh mắt tin tưởng, những nụ cười cùng sự cổ vũ của bạn, trẻ sẽ kiên trì thực hiện nó.

ក្រណាត់,
ប្រាំបួន ឬ ប្រាំបី

26

"Ú òa"

Từ năm tháng tuổi, trẻ sẽ rất thích việc dự đoán những điều bất ngờ. Và đây là một trò chơi nhỏ có sự phối hợp giữa bạn và trẻ, trẻ sẽ nhanh chóng cảm thấy thích thú với trò chơi này.

Bắt đầu

1. Che tay trước mặt bạn.
2. Làm điệu bộ biểu cảm như cười thật tươi chẳng hạn.
3. Mở hai bàn tay ra như mở hai cánh cửa.
4. Khép tay lại.

Thay đổi vẻ mặt:

1. Nhắm mắt lại và không cười nữa.
2. Mở tay ra.
3. Khép tay lại.

Thay đổi vẻ mặt:

1. Cười và lại mở mắt ra.
2. Mở tay ra... và lại tiếp tục như vậy. Những ngày tiếp theo, bạn có thể thêm vào đó những vẻ mặt biểu cảm mới.

27

Trốn tìm

Khoảng sáu đến chín tháng tuổi, trẻ có khả năng phát hiện những đồ vật nhỏ và theo dõi chúng. Vậy nên chúng ta có thể cho trẻ chơi trò trốn tìm, đó là một cách dẫn dắt trẻ đến với khái niệm về tính thường trực của các đồ vật.

Khám phá,
trò chuyện và chia sẻ

1. Chọn một đồ vật như một con vịt nhỏ chẳng hạn, đặt nó trên mặt đất phía trước mặt con bạn, sau đó hãy dùng khăn che đi một phần con vịt. Hãy kêu lên một tiếng kinh ngạc: “Ồ!” kèm theo hành động đó của bạn.
 2. Đợi một lát, sau đó bạn hỏi con: “Con vịt đâu mất rồi?”
 3. Đợi vài giây, bạn hãy nhấc cái khăn ra và nói: “Đây rồi!”
 4. Hãy bắt đầu lại và yêu cầu đến lượt con mở cái khăn ra.
 5. Hãy bắt đầu lại với những đồ vật khác.
- Một lúc sau, thực hiện lại hành động này, che kín toàn bộ đồ vật.

Khám phá,
trò chuyện và chia sẻ

28

Trò chơi dùng bàn tay và các ngón tay

Bắt đầu từ sáu tháng tuổi

Những bài đồng dao kèm theo trò chơi bằng tay và điệu bộ giúp trẻ tiếp thu các từ ngữ và khái niệm mới có liên quan đến cơ thể của trẻ và không gian quanh mình.

Một số câu xướng

Tôi vẽ một khuôn mặt

(Bạn dùng ngón tay vẽ một vòng tròn quanh khuôn mặt trẻ.)

Tôi vẽ một cái mũi

(Bạn chạm vào chóp mũi của trẻ.)

Một cái miệng

(Bạn lướt nhẹ qua miệng của trẻ.)

Và cù ký này...

(Bạn nhẹ nhàng cù vào cổ trẻ.)

Ngón trỏ của tôi thật là ranh mãnh.

Khi nó đưa qua đưa lại từ phải qua trái

đó là để nói rằng:

“Không không không không, không không không không?”

Khi nó đi từ phía trước về phía sau, đó là để nói rằng:

“Hãy lại đây!”

Khi nó chia thẳng về phía trước, đó là để nói rằng:

“Hãy đến đó!”

Ngón trỏ của tôi thật là ranh mãnh!

Con ốc sên nhỏ cõng trên lưng mình...

(Hãy chỉ cái lưng của bạn.)

...ngôi nhà của nó

(Hãy tạo hình một mái nhà trên đầu của bạn.)

Ngay lập tức trời đổ mưa...

(Hãy làm cho các ngón tay của bạn chuyển động thể hiện rằng mưa đang rơi.)

...nó vô cùng sung sướng.

(Bạn hãy nở một nụ cười.)

Nó thò đầu ra.

(Hãy gis ngón trỏ và ngón giữa của bàn tay phải của bạn đặt lên phía trên và làm như

hai cái râu của con ốc sên chuyển động.)

29

Âm nhạc

Khi ngồi trong xe ô tô, vào những khoảng thời gian yên tĩnh ở nhà, khi bạn nấu ăn, lúc đi tắm, đi ngủ hay lúc âu yếm trẻ, hãy cho trẻ nghe những bài hát hoặc những bài đồng dao. Đó là dịp để chia sẻ với trẻ những bài hát thuở ấu thơ của bạn và cùng trẻ khám phá những bài hát mới. Lời và nhịp điệu của âm nhạc sẽ khắc sâu vào tâm trí của trẻ. Ngay từ khi mới chào đời, âm nhạc đã có thể là một sở thích và cũng là khởi nguồn cho nhiều khám phá: âm thanh, giai điệu, biến tấu của giọng hát, ngôn ngữ, vần điệu...

Bạn có thể đặt một chiếc đầu đĩa trong phòng của trẻ và mở khe khe cho trẻ nghe những bản nhạc cổ điển và những bài đồng dao trên thế giới. Ưu tiên những bản nhạc ít nhạc cụ hòa tấu. Khi trẻ hai đến ba tháng tuổi, chỉ chọn ba đĩa có nhịp điệu thật khác nhau.

Kham pna,
trò chuyện và chia sẻ

30

Khám phá các âm thanh

Bạn cào tay vào một chiếc gối, mặt bàn, tấm thảm, một tờ giấy hay một cái giỏ mây tre đan...

Hãy vừa làm việc đó trước mặt con vừa nói: “Nghe này con.” Sau đó đề nghị đến lượt bé cào tay. Trẻ sẽ khám phá ra việc các cấu tạo khác nhau sẽ tạo ra những tiếng động khác nhau. Sau đó, bạn có thể thay đổi nhịp điệu và cường độ để có được những âm thanh đa dạng.

Bạn cũng có thể cho trẻ dùng dụng cụ nhà bếp như những bộ gõ đầu tiên, chẳng hạn như xoong nồi và bát với các chất liệu khác nhau, dùng thìa bằng gỗ - bạn một cái, bé một cái, để gõ lên đó.

31

Khám phá những cuốn sách

Hãy cho trẻ nhìn những cuốn sách ngay từ khi trẻ được ít tháng tuổi. Hứng thú của trẻ đối với sách vở sẽ tăng dần theo năm tháng và trẻ sẽ muốn được tự mình cầm lấy quyển sách. Để bắt đầu, hãy chọn những quyển sách chắc chắn và có kích thước phù hợp với đôi bàn tay nhỏ bé của trẻ: Những quyển sách giúp trẻ phát triển các giác quan bằng vải, xốp, bìa và cuối cùng là bằng giấy. Đến một lúc nào đó, có một quyển sách sẽ khiến trẻ đặc biệt hứng thú hơn những quyển khác và đó sẽ là quyển mà trẻ sẽ luôn chọn để bạn đọc cho nghe. Trẻ sẽ nhanh chóng có ham muốn được khám phá những quyển sách khác nữa. Rồi sau này, trẻ sẽ lấy một quyển sách và tự mình ngồi xem.

Từ sáu tháng tuổi, trẻ sẽ thích các quyển sách thể hiện những điều bất ngờ. Hãy cho bé xem những cuốn sách bằng vải hoặc bằng bìa cứng mà trong đó ta có thể làm cho nhân vật cử động, thực hiện những hoạt động của cuộc sống thường nhật như đi tắm, đi ngủ...

Thời gian đầu, chính bạn hãy tự mình thực hiện những thao tác đó một cách thật khéo léo. Sau đó, hãy để nghị trẻ thao tác và thay đổi nhân vật từ trang này sang trang khác.

Lật giở trang sách

Khi trẻ được chín tháng tuổi, hãy chỉ cho trẻ cách lật giở trang sách. Để làm được việc này, hãy chọn một quyển sách bằng bìa và kèm cặp hành động của trẻ bằng cách đặt tay mình lên tay của trẻ. Khi bạn đọc cho trẻ nghe một cuốn sách, hãy từ từ lật giở các trang sách, trẻ sẽ ngấm dần các hành động của bạn.

Lựa chọn ba quyển sách

Từ mười hai đến mười lăm tháng, trẻ bắt đầu gặp khó khăn trong việc chọn lựa. Những sự lựa chọn nhỏ này trên thực tế là các bước nhảy vọt hướng tới tính độc lập và mang lại cho trẻ một cảm giác tự tin. Hãy cho trẻ lựa chọn ba quyển sách: quyển sách mà trẻ thích nhất, một quyển sách mà bạn đã đọc cho trẻ nghe và một quyển sách mới. Như vậy, trẻ sẽ có được một sự lựa chọn có suy nghĩ và cân nhắc giữa những quyển sách quen thuộc và một quyển sách mới.

32

Khám phá ngôn ngữ

"Giọng nói dịu dàng và bình thản chắc chắn là thứ âm nhạc êm ái nhất cho đôi tai của trẻ. Tự nhiên bạn cho trẻ phương tiện này để học nói."

Maria Montessori, *Đứa trẻ trong gia đình*

Trò chơi tiếng của động vật

Khi trẻ bắt đầu được năm đến sáu tháng tuổi, hãy đọc tên những con thú nhồi bông: con bò, con gấu, con mèo, con chó,... sau đó kêu tiếng kêu của mỗi loài động vật: "Con bò kêu như thế nào nhỉ?" - "Ồ ồ ồ...", v.v..

Khi trẻ bắt đầu được mười hai tháng tuổi, bạn có thể kiếm cho trẻ những con vật nuôi bằng sứ và một đĩa ghi âm tiếng kêu của chúng để gắn kết chúng lại với nhau.

Quan sát,
trò chuyện và chia sẻ

Trò chơi gắn kết các loài động vật

Hãy cho con bạn chơi trò chơi này từ khi trẻ được khoảng mười bốn tháng tuổi.

1. Kiểm những con vật nuôi bằng sứ.
2. Kiểm ảnh những con vật thật tương ứng với những con vật bằng sứ, cắt trong tạp chí hoặc tự vẽ.
3. Từ những hình ảnh minh họa hay ảnh chụp, hãy làm thành những thẻ bài bằng cách dán chúng lên trên một bộ bài hoặc lên trên những tấm danh thiếp.
4. Đưa cho trẻ ba con vật bằng sứ.
5. Sau đó cũng theo cách thức đó cho trẻ xem những thẻ bài, đồng thời gắn kết các thẻ bài với những con vật bằng sứ.
6. Tách các thẻ bài và những con vật bằng sứ.
7. Đề nghị trẻ tự liên tưởng.
8. Hãy lặp lại hành động này vào một hôm khác và thêm vào ba loài vật. Và cứ tiếp tục làm như vậy cho tới khi bạn giúp trẻ biết hết tên toàn bộ những con vật nuôi trong trang trại.

Trẻ cần...

... được thấu hiểu

Hãy là một người quan sát tinh tế để hiểu cảm giác của trẻ khi trẻ thực hiện một hành động nào đó.

"Khi trẻ làm rơi cái xúc xắc và lập tức đòi lại nó, người lớn có lẽ sẽ nói rằng trẻ đang cố ý làm như thế ...

Chúng tôi mình là người đứng đắn, bà mẹ chỉ dừng lại ở việc nhặt cái xúc xắc và kiên trì trả lại cho trẻ.

Làm như vậy, bà mẹ đã tham gia vào hành động của con cái mình và hiểu được tầm quan trọng của việc đó với trẻ."

Maria Montessori, *Đưa trẻ trong gia đình*

... bạn đáp ứng những giai đoạn nhạy cảm của trẻ

"Trẻ đạt được những bước tiến trong các giai đoạn nhạy cảm. Những giai đoạn này có thể được so sánh với một ngọn hải đăng chiếu sáng bản chất bên trong trẻ hay một dòng điện tạo ra những hiện tượng tích

cực. Chính sự nhạy cảm này đã giúp trẻ liên hệ với thế giới bên ngoài một cách đặc biệt mãnh liệt, tất cả đều dễ dàng, vậy nên: Tất cả đối với trẻ là hứng thú và là sự sống. "

Maria Montessori, Đưa trẻ trong gia đình

... được tôn trọng

Hãy nói những lời dễ nghe với trẻ và đừng thay trẻ hành động khi bạn biết rằng trẻ có khả năng tự mình làm việc đó.

... an toàn

Trẻ cần có sự an toàn về mặt tinh thần và thể chất, điều đó giúp trẻ biến những khám phá của mình trở thành hiện thực. Hãy để xa tầm tay của trẻ những thứ không được phép chạm vào và cất giấu những thứ cấm đồ trẻ nhưng không được phép dùng, chẳng hạn như bánh kẹo.

... lặp đi lặp lại nhiều lần cùng một hành động

Trẻ cảm thấy cần thực hiện nhiều lần cùng một hành động. Việc lặp đi lặp lại này giúp trẻ hiểu được hành động đó và đạt được sự tập trung cao độ. Hãy để cho trẻ làm việc, phá đi rồi làm lại cho tới khi trẻ cảm thấy hài lòng và thỏa mãn.

... trật tự

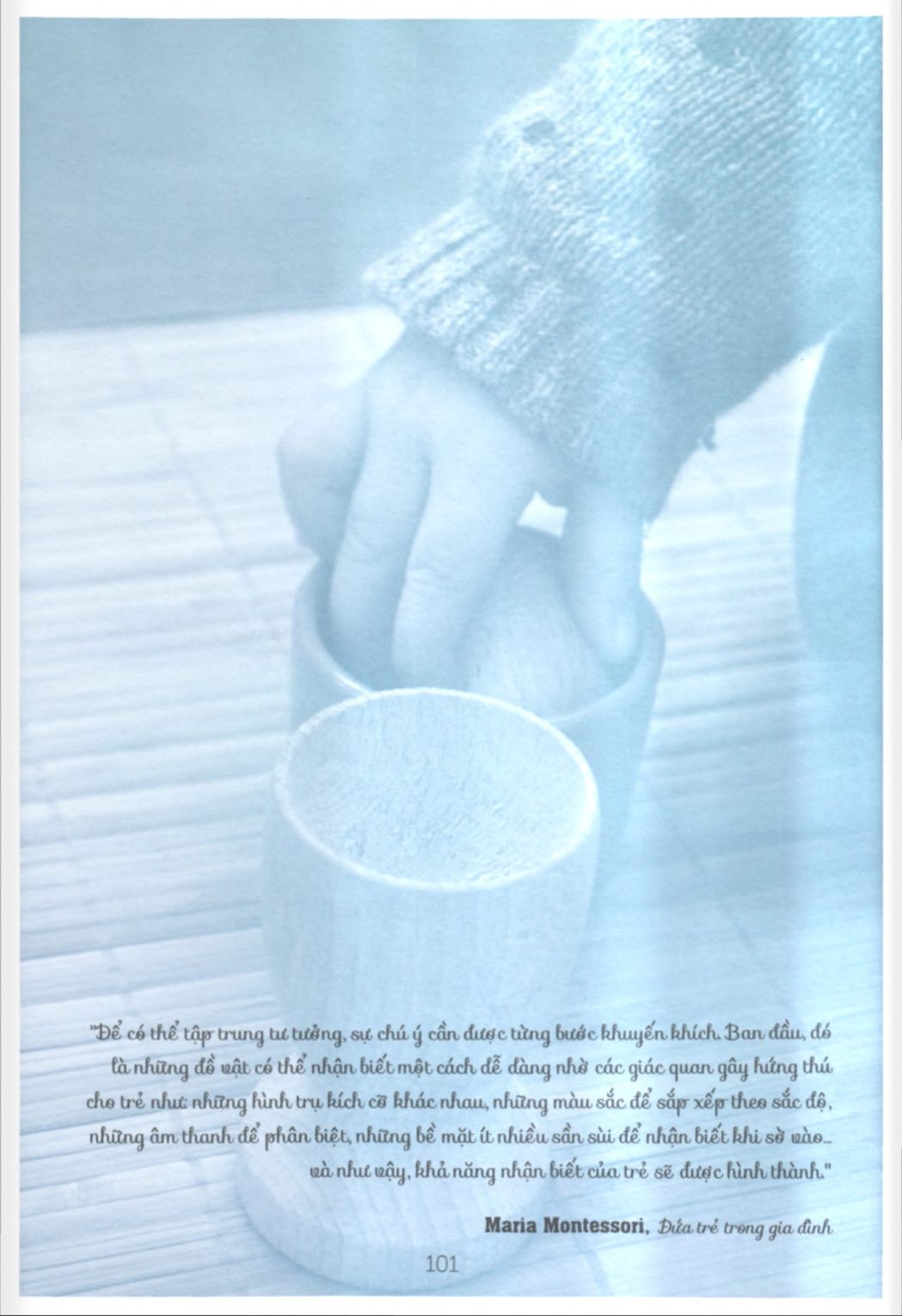
"Một trong những giai đoạn nhạy cảm quan trọng nhất và bí ẩn nhất là giai đoạn khiến con bạn nhạy cảm với sự ngăn nắp. Biểu hiện này xuất hiện ngay từ năm đầu tiên của cuộc đời trẻ và kéo dài tới năm thứ hai."

Maria Montessori, *Đứa trẻ trong gia đình*

Hãy chuẩn bị sẵn chỗ cất cho mỗi đồ vật.

Bàn tay và trí óc

Bằng cách cho trẻ những đồ dùng đáp ứng được các nhu cầu khai phá các giác quan, bạn sẽ giúp con mình tập trung, trau dồi nhận thức và phát triển khả năng của bé.

A close-up photograph of a child's hand, wearing a grey knitted sweater, reaching into a light-colored wooden cup. The cup is placed on a bamboo mat. Another similar cup is visible in the foreground. The background is softly blurred, showing more of the mat and the child's arm.

"Để có thể tập trung tư tưởng, sự chú ý cần được từng bước khuyến khích. Ban đầu, đó là những đồ vật có thể nhận biết một cách dễ dàng nhờ các giác quan gây hứng thú cho trẻ như những hình trụ kích cỡ khác nhau, những màu sắc để sắp xếp theo sắc độ, những âm thanh để phân biệt, những bề mặt ít nhiều sần sùi để nhận biết khi sờ vào... và như vậy, khả năng nhận biết của trẻ sẽ được hình thành."

Maria Montessori, *Đứa trẻ trong gia đình*

33

Xúc xắc

Khoảng bốn đến năm tháng tuổi, trẻ có thể nắm trong tay một đồ vật mà không cần treo nó lên. Với việc dùng tay điều khiển một cái xúc xắc, trẻ sẽ dần phát triển khả năng phối hợp giữa mắt, bàn tay và tai. Trẻ sẽ khám phá ra rằng cảm giác trong bàn tay của mình tương ứng với hình dáng mà trẻ nhìn thấy, và nhận thấy rằng động tác mà trẻ làm với cái xúc xắc sẽ tạo ra một âm thanh, lúc to, lúc nhỏ, tùy theo lực tác động của động tác đó. Trẻ cũng sẽ phát triển khả năng phối hợp hai bàn tay và phối hợp giữa những ngón tay, giúp trẻ cầm nắm và buông ra. Sau đó đến khả năng phối hợp giữa ngón tay cái theo chiều ngược với những ngón còn lại giúp trẻ có thể nắm giữ được các đồ vật nhỏ hơn trong bàn tay của mình.

Lựa chọn xúc xắc

Mang cho trẻ một loạt xúc xắc, chúng sẽ mang đến cho trẻ những thông tin khác nhau, đôi bàn tay của trẻ sẽ truyền tải cho trẻ những hình dạng khác nhau, chất liệu khác nhau, nhiệt độ khác nhau, trọng lượng khác nhau và sự đa dạng của màu sắc.

- Hình dạng: tròn, lập phương, tam giác...
 - Chất liệu: những chất liệu có nguồn gốc tự nhiên như gỗ, nhựa (hồ phách), kim loại, đất nung, vải, da.
 - Nhiệt độ: thay đổi tùy theo chất liệu. Gỗ nóng hơn kim loại.
 - Trọng lượng: trẻ có thể nhận thấy rằng một số chiếc xúc xắc nặng hơn những chiếc khác, khi thì tùy theo kích thước, khi lại tùy theo chất liệu.
 - Màu sắc: màu cơ bản, màu thứ cấp và sắc độ từng màu.
- Đầu tiên, hãy lần lượt đưa cho trẻ từng chiếc xúc xắc một.

Sau đó, hãy để gần trẻ hai chiếc xúc xắc nhỏ và nhẹ, để điều khiển bằng tay, cầm nắm, rung lắc, để trẻ quan sát, cầm lấy, thả ra, nói chuyện với chúng và ... ném thử chúng.

Luân chuyển

Thường xuyên thay mới xúc xắc. Không đưa cho trẻ quá nhiều thứ để nhìn và chạm vào cùng một lúc. Khi hứng thú của trẻ dành cho những đồ vật này bắt đầu giảm đi và trẻ không còn tập trung khi quan sát chúng nữa thì bạn hãy đưa cho trẻ đồ vật khác.

Hai tuần hay một tháng sau, bạn có thể lại đưa cho trẻ những cái xúc xắc đầu tiên: Trẻ sẽ quan sát chúng dưới một góc độ khác. Mỗi lần, trẻ sẽ khám phá theo một cách khác và nhận thức sâu sắc hơn về đồ vật đó, tùy theo những cái mà trẻ thu nhận được.

34

Xúc xắc có hai đĩa

Đến sáu tháng tuổi, trẻ quan sát và cảm nhận các đồ vật bằng cách chuyển chúng từ tay phải qua tay trái.

Việc truyền tay này mang lại cho trẻ một nhận thức khác về cùng một đồ vật, đồng thời phát triển cả não phải và não trái. Bạn có thể cho trẻ chơi chiếc xúc xắc gồm có hai đĩa bằng gỗ này, nó sẽ giúp truyền từ tay nọ sang tay kia một cách dễ dàng.

Bàn tay và trí óc

35

Giỏ

Trẻ từ khoảng năm đến sáu tháng tuổi khám phá đặc tính của các đồ vật nhờ vào đôi bàn tay của mình. Vậy nên, hãy giới thiệu cho trẻ những đồ vật với những đặc tính giác quan khác nhau. Xếp các đồ vật đó trong những giỏ nhỏ (cao khoảng 8cm và rộng 15 - 20cm) để trẻ có thể dễ dàng cầm lấy được. Trong mỗi giỏ, xếp khoảng hai hay ba đồ vật mà con bạn rất thích, ví dụ như một cái xúc xắc để khám phá bằng xúc giác, một quả bóng, một cái chuông nhỏ. Việc giới hạn những đồ vật lựa chọn dẫn đến việc lặp đi lặp lại cùng một động tác và giúp trẻ tăng cường khả năng kiểm soát. Khi mà trẻ còn chưa thể tự ngồi vững được, bạn giúp trẻ ngồi dậy, trẻ có thể khám phá những đồ vật trong giỏ ở tư thế nằm sấp. Trẻ sẽ lấy được các đồ vật ra khỏi chiếc giỏ nhỏ, điều khiển bằng tay và tùy tình hình, đặt chúng trở lại giỏ. Những động tác này sẽ giúp phối hợp tay.

Trước khi trẻ có thể tự mình di chuyển, hãy đặt chiếc giỏ cạnh trẻ và để bé khám phá cái giỏ theo ý của mình. Khi trẻ có vẻ đã chán, hãy thay đổi đồ vật chứa trong giỏ.

36

Khám phá

Từ bốn tháng tuổi, trẻ đã có thể thay đổi tư thế. Đang nằm ngửa, trẻ có thể chuyển sang tư thế nằm sấp khi cố gắng nắm lấy một cái xúc xắc. Khi ấy, trẻ sẽ nhìn bạn, nửa kinh ngạc, nửa hân hoan, cười hớn hở, tự hào về thành công của mình.

Thắng lợi đầu tiên này sẽ khuyến khích trẻ tiếp tục khám phá, cho dù là trẻ có thể gặp vài khó khăn như: cánh tay bị kẹt dưới thân mình và không thể hoàn thành được hành động. Đó là một rắc rối điển hình có thể khiến trẻ khó chịu... Khi sự căng thẳng của trẻ trở nên thái quá, hãy lại gần trẻ, trò chuyện với trẻ, chỉ cho trẻ chiếc xúc xắc, trẻ sẽ bình tĩnh trở lại và lại tiếp tục luyện tập. Khoảng sáu tháng tuổi, khi trẻ bắt đầu tự di chuyển được, trẻ tiến về phía trước bằng cách trườn, lăn, sau đó là bò. Tất cả mọi cách đều thích hợp để bắt đầu chuyến phiêu lưu! Từ giường đệm của mình, trẻ bắt đầu đi khám phá toàn bộ môi trường xung quanh: ánh sáng, các đồ vật, các chất liệu khiến

trẻ thích thú và thu hút sự chú ý của trẻ. Trẻ trải qua những khoảng thời gian dài trên mặt đất để chạm vào, quan sát, cào, ném thử, cầm nắm rồi buông ra. Bước khởi đầu của tính độc lập này là một công cuộc chinh phục khiến trẻ rất thích thú. Hãy sắp xếp một vài cái giỏ trong đó có chứa ba hay bốn đồ vật trên một cái giá thấp trong phòng. Điều đó kích thích trẻ di chuyển tới để lấy chúng. Trẻ sẽ dần dần hiểu ra rằng, trẻ có thể kiểm soát và làm biến đổi môi trường nhờ vào các hành động của mình. Khả năng di chuyển về phía những thứ cuốn hút trẻ, kết hợp với khả năng tác động lên các đồ vật, sẽ giúp trẻ dễ dàng có được sự tự tin.

37

Giỏ đựng vật dụng

Bắt đầu từ chín tháng tuổi

Giờ thì trẻ đã tự di chuyển tốt rồi, trẻ sẽ tiến tới một giai đoạn phát triển mới: Dùng tay để điều khiển tất cả các đồ vật xung quanh mình.

Hãy xếp vào trong những cái giỏ nhỏ các vật dụng trong nhà - những thứ mà trẻ thấy bạn sử dụng hằng ngày và điều khiển bằng tay để trẻ có thể khám phá mà không gặp nguy hiểm. Hãy gọi tên những vật dụng đó trước mặt trẻ: một cái chảo, một chiếc thìa, một cái lược, một đôi tất,... Thường xuyên thay đổi vật dụng đựng trong các giỏ. Hứng thú của trẻ đối với các vật dụng sẽ khuyến khích hành động.

Bàn tay và trí óc

38

Các đồ vật được sắp xếp theo chủ đề

Bắt đầu từ chín tháng tuổi

Việc sắp xếp các đồ vật theo nhóm sẽ giúp trẻ hiểu rằng một số vật dụng được dùng cùng một lúc với nhau hoặc xen kẽ nhau trong quá trình sử dụng.

Trong giỏ đầu tiên, hãy tập trung tất cả dụng cụ nhà bếp, chẳng hạn: một chiếc thìa, một cái muôi, một lọ mứt nhỏ, một cái đĩa nhỏ, một cái xoong nhỏ,...

Trong một giỏ khác có thể chứa những vật dụng liên quan đến việc vệ sinh: một chiếc khăn mặt, một cái lọ dầu gội rửa, những con vẹt đồ chơi khi tắm,...

Một giỏ khác lại tập trung những đồ vật mà ta thấy trong vườn...

Hãy đặt một hay hai giỏ trên cái giá thấp trong phòng của trẻ. Trẻ có thể sẽ mất một lúc lâu để quan sát và dùng tay điều khiển những thứ có trong giỏ.

Khi thấy rằng trẻ đã quen với các vật dụng đó, bạn có thể ngồi cạnh trẻ và chỉ vào từng đồ vật rồi đọc tên gọi của nó.

Hãy thay đổi đồ trong các giỏ để khơi gợi lại hứng thú và sự tò mò của trẻ.

Bàn tay và trí óc

39

Những cái gối nhỏ để khám phá bằng tay

Hãy cho trẻ khám phá cảm giác mà những loại vải khác nhau mang lại. Bạn nên chọn thật nhiều loại vải: vải voan mỏng, vải tuyền, lụa, vải bông, len, vải dạ, vải dày,...

Nên chọn các loại vải có cùng màu sắc và cắt thành những hình vuông cùng kích thước để chỉ chú trọng vào riêng một đặc tính: Khám phá bằng xúc giác.

Hãy xếp những miếng vải này trong một cái hộp và đưa cho trẻ trải nghiệm từng cái một, để trẻ cùng bạn khám phá các chất liệu khác nhau.

Bạn cũng có thể dùng những loại vải khác nhau khâu thành những cái gối nhỏ và xếp chúng vào trong một cái hộp hoặc một cái túi.

Sau này, bạn có thể sử dụng học cụ này để phát triển ngôn ngữ nói, gắn mỗi đặc điểm xúc giác với một từ: mềm mại, trơn, thô ráp,...

Bàn tay và trí óc

40

Thảm dành cho hoạt động

Phương pháp giáo dục của Maria Montessori khuyên ta nên bố trí cho trẻ một tấm thảm để phân định ranh giới không gian dành cho hoạt động. Thậm chí là nền nhà của phòng trẻ đã được trải thảm rồi thì bạn vẫn nên trang bị cho trẻ một tấm thảm kích thước khoảng 90x120cm, chỉ dành riêng cho các hoạt động, khi hoạt động kết thúc, bạn sẽ cuộn nó lại và xếp vào một góc phòng.

Khi trẻ lớn hơn, trẻ sẽ đi tìm tấm thảm đó và tự trải nó ra trước khi bắt đầu hoạt động của mình. Tấm thảm này sẽ cho phép trẻ phân định ranh giới không gian trẻ sẽ tổ chức hoạt động của mình. Điều này sẽ giúp trẻ tập trung và tiếp thu một cách tốt nhất khái niệm về không gian nói chung. Trẻ sẽ đồng thời có cảm giác độc lập và an toàn khi có mặt các bạn khác hay người lớn ở xung quanh. Điều đó cũng cho phép trẻ để lại một trò đang chơi dở, nếu trẻ muốn, trong một khoảng thời gian nào đó.

Bàn tay và trí óc

41

Những cái hộp

Những cái hộp này được gọi là “Hộp khái niệm về sự hiện diện của các đồ vật”, sẽ giúp trẻ phát triển khả năng phối hợp mắt với tay và có ý thức về sự hiện diện của một đồ vật. Chúng giúp trẻ trải nghiệm mối quan hệ giữa nguyên nhân và kết quả của một hoạt động đơn giản và thực hiện những hành động một cách có chủ đích. Nếu khéo tay trong nghề mộc và được trang bị đầy đủ các dụng cụ của, cắt, bạn có thể làm được những cái hộp này, nhưng phải làm thật khéo để ngăn kéo có thể mở ra một cách dễ dàng và vỏ hộp phải được vẽ thật đẹp. Nếu không, bạn cũng có thể mua những vật dụng này ở những cửa hàng chuyên dụng. Bạn cũng có thể trang bị một hộp “phiên bản” với bảy cái

nắp và bốn hình khác nhau gồm: hình cầu, hình lập phương, hình hộp chữ nhật và hình trụ tam giác. Hộp có một ngăn kéo mà ta có thể lắp vào hoặc tháo ra, giúp thực hiện được phần lớn các hoạt động.

42

Hộp định dạng

Hoạt động 1

Bắt đầu từ sáu tháng tuổi

Trẻ có thể thực hiện hoạt động này, ngay cả khi còn chưa biết ngồi.

Hãy sử dụng cái hộp với nắp có một hình tròn không có ngăn kéo và một quả cầu.

1. Đặt cái hộp và quả cầu lên trên thảm dành cho hoạt động.
 2. Cầm lấy quả cầu, thực hiện hành động với tốc độ chậm, thả nó rơi vào trong cái lỗ duy nhất phía bên trên của hộp.
Hãy nói: “Hấp!” vào thời điểm bạn thả quả hình cầu.
 3. Quả cầu rơi xuống và xuất hiện khi lăn ra trên thảm, hãy nói: “Ồ! Nó đây rồi!”
 4. Hãy thực hiện các động tác chính xác và chậm rãi, không thêm vào những lời nói khác.
- Trẻ sẽ quan sát và hiểu rằng trẻ cũng có thể tác động lên quả hình cầu.

Hoạt động 2

Khi trẻ đã hiểu giai đoạn đầu tiên, hãy chờ một thời gian. Đối với hoạt động thứ hai này, trẻ phải biết tự ngồi được.

- 1.** Hãy cho trẻ xem lại một lần nữa chiếc hộp với nắp có dạng hình tròn duy nhất và lần này, hãy lắp ngăn kéo vào.
- 2.** Đặt chiếc hộp với ngăn kéo đóng lại lên trên thảm.
- 3.** Hãy nhẹ nhàng chỉ cho trẻ cách mở ngăn kéo ra.
- 4.** Để học cụ lại cho trẻ sử dụng, sao cho trẻ có thể thực hiện được hành động đó trong khoảng thời gian của mình khi trẻ muốn và đã sẵn sàng.

Khi trẻ đã biết tự mình mở ngăn kéo ra:

- 1.** Hãy đặt cái hộp với ngăn kéo mở hé lên trên tấm thảm, phía trước mặt con bạn đang trong tư thế ngồi.
- 2.** Bạn hãy ngồi xuống phía sau lưng trẻ để trẻ không mất tập trung.

3. Cầm lấy quả cầu, đặt nó bên cạnh cái hộp. Thả quả hình cầu đó vào trong cái lỗ trên nắp hộp, nói: “Hấp!” và để nó rơi vào trong ngăn kéo mở hé.

4. Hãy hỏi trẻ: “Quả cầu đâu rồi nhỉ?” và để trẻ mở ngăn kéo ra.

5. Nhặt lại quả cầu, đặt nó bên cạnh cái hộp và lại mở hé ngăn kéo ra.

Để trẻ thực hiện và bắt chước theo công đoạn này theo tốc độ của trẻ.

Đến công đoạn tiếp theo, bạn có thể đóng kín hoàn toàn ngăn kéo lại.

Trò chơi này là một cách khác để thử nghiệm sự hiện diện của đồ vật. Trẻ hiểu ra rằng quả cầu vẫn còn ở đó, dù là trẻ không nhìn thấy nó nữa.

43

Các dạng hình học

Hoạt động 3

Trong hoạt động này, trẻ sẽ nhét các đồ vật vào trong những cái lỗ tương ứng với hình dạng của chúng.

1. Đặt cái hộp lên trên thảm cạnh trẻ đang trong tư thế ngồi.
2. Mỗi lần chỉ đưa cho trẻ một dạng hình học duy nhất, cùng với nắp tương ứng và ngăn kéo. Lợi ích của việc làm này là để tránh gây khó khăn cho trẻ.
3. Với mỗi hộp chỉ một hình dạng, trẻ có nhu cầu hành động và không nản lòng trước khó khăn.
4. Hãy bắt đầu bằng quả hình cầu, sau đó đến hình lập phương, rồi đến hình trụ tam giác và cuối cùng là hình hộp chữ nhật.

Hoạt động 4

Lựa chọn trong số nhiều hình dạng

Khi trẻ đã làm theo được công đoạn trước và nhận thấy là trẻ đã sẵn sàng, bạn có thể cho trẻ thực hiện công đoạn sau, điều đó sẽ khơi gợi khả năng lựa chọn của trẻ.

1. Trên tấm thảm, hãy cho trẻ cái hộp với nắp có hai dạng hình học và đặt cạnh đó hai đồ vật có hình dạng tương ứng: hình cầu và hình lập phương.

2. Cầm lấy quả cầu, đặt lên phía trên nắp dạng hình tròn, thả quả cầu xuống và nói: “Hấp!” Cầm lấy hình lập phương và cũng làm y như vậy, luôn luôn làm một cách chậm rãi.

3. Hỏi trẻ: “Chúng đâu rồi nhỉ?”

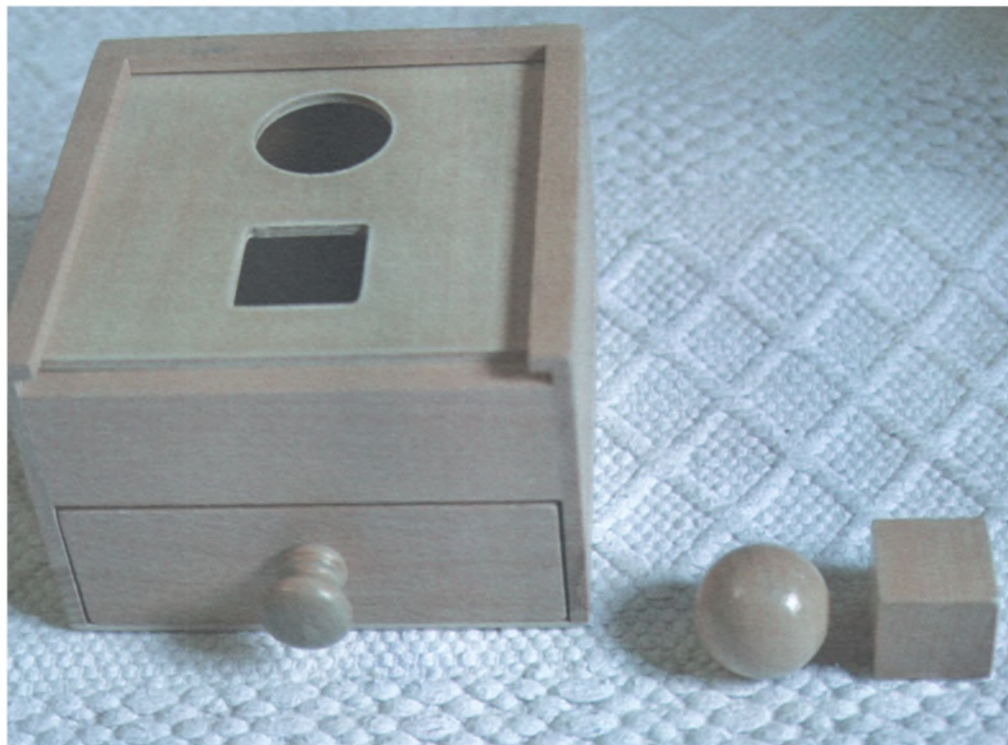
4. Để trẻ mở ngăn kéo ra.

5. Lấy những đồ vật có dạng hình học ra khỏi ngăn kéo và đặt chúng lại đúng vị trí trước đó, bên cạnh cái hộp. Để trẻ thăm dò đồ chơi và thực hiện thao tác này theo tốc độ của trẻ.

Quan sát và không can thiệp để không làm rối loạn sự tập trung của trẻ.

Nếu trẻ còn chưa sẵn sàng, trẻ sẽ ném các khối hình này trong phòng. Điều đó có nghĩa là cần phải đợi thêm chút nữa trước khi cho trẻ chơi đồ chơi này, không nên vội vàng.

Nếu trường hợp này xảy ra, hãy cho trẻ chơi lại cái hộp mà chiếc nắp có một hình dạng duy nhất và một đồ vật có hình tương ứng. Khi trẻ đã làm theo được công đoạn này, bạn có thể lại cho trẻ chơi hộp với nắp có hai lỗ. Vào một ngày khác, bạn hãy cho trẻ chơi hộp với nắp có ba hình dạng, đồng thời chỉ cho trẻ những hình dạng tương ứng, sau đó, vào một ngày khác nữa, là bốn hình dạng.

Bàn tay và trí óc

44

Quả bóng bằng len

Hoạt động 5

Hoạt động này cho phép trẻ luyện tập dùng tay ấn một đồ vật hơi cứng và phát triển khả năng phối hợp mắt và bàn tay.

Hãy làm một quả bóng bằng với kích thước lỗ hình tròn của cái nắp hộp đầu tiên. Để làm được việc đó, bạn có thể nhét mút vào trong một cái tất lưới mịn rồi cắt và khâu thành hình một quả bóng. Quả bóng phải mềm và đủ chắc để trẻ chỉ cần dùng một chút lực thôi là ấn được quả bóng chui vào trong lỗ.

Bàn tay và trí óc

45

Ổng đựng xu

Hoạt động 6

Khi trẻ khoảng mười lăm tháng tuổi, bạn có thể cho trẻ chơi một chiếc hộp trên nắp có một cái khe, giống như ống đựng tiền tiết kiệm và các thẻ.

Cái nắp này rất dễ làm bằng bìa dày hoặc thậm chí là bằng gỗ, nếu như bạn là người khéo tay. Đối với thẻ, bạn có thể sử dụng các quân cờ trong một trò chơi, hoặc mua trong các cửa hàng đồ chơi sáng tạo.

1. Trên tấm thảm dành cho hoạt động, để bắt đầu, hãy đặt lên đó các quân cờ dẹt hình tròn và để cho trẻ tự khám phá. Sau đó đặt cái hộp bên cạnh những quân cờ đó.
2. Lấy một quân cờ, cầm chắc vào một cạnh và nhét nó vào trong khe của nắp hộp: “Ồ!”
3. Nhét quân cờ thứ hai cũng theo cách thức đó, sau đó, thêm một quân nữa và hỏi: “Chúng đâu rồi ấy nhỉ?”

Bàn tay và trí óc

4. Mở hộp, lấy những quân cờ đó ra, đặt lên trên thảm.

Đến lượt trẻ thăm dò hoạt động này, trẻ sẽ khám phá ra rằng người ta có thể cho một vật có đường viền dạng hình tròn vào trong một khe hình chữ nhật, đó là một khám phá về mặt giác quan mà trí óc của trẻ sẽ tiếp thu được.

Thêm nữa, hoạt động này sẽ tập cho bàn tay trẻ cầm các quân cờ một cách chính xác bằng ngón cái và các ngón còn lại bằng cách thực hiện động tác kẹp, giúp tăng cường sự hiểu biết của trẻ về sự hiện diện của các đồ vật. Sự chú ý và ý muốn của trẻ sẽ được huy động cho một công việc lặp đi lặp lại, giúp cho sự phối hợp mắt và bàn tay trở nên dễ dàng.

46

Quả trứng và cốc để ăn trứng chần

Khi trẻ được khoảng tám đến chín tháng tuổi, hãy cho trẻ chơi với chiếc cốc để ăn trứng chần và một quả trứng bằng gỗ. Trẻ sẽ luyện tập cơ tay của mình cũng như khả năng phối hợp bằng việc cho một quả trứng gỗ vào trong cốc để ăn trứng chần của mình, sau đó lại lôi nó ra.

Bạn có thể dễ dàng tìm thấy những quả trứng và chiếc cốc ấy trong các cửa hàng đồ chơi sáng tạo.

Khi trẻ đã hoàn thành được công đoạn này, hãy thay quả trứng bằng một quả hình cầu. Sự biến đổi này sẽ là một thử thách đối với trẻ, trẻ sẽ phải lật ngược cái cốc lại để có thể lấy được quả hình cầu đó ra.

Khi trẻ đã thực hiện được công đoạn cuối cùng này, hãy cho trẻ tiếp tục chơi trò ấy, nhưng lần này là với một cái hộp hình vuông và một hình lập phương có kích thước phù hợp. Việc cho hình lập phương đó vào trong hộp còn khó hơn, bởi vì cần phải sắp xếp cho các cạnh của hình lập phương thẳng hàng với mép hộp.

Đừng vội vàng, hãy để trẻ có đủ thời gian mà trẻ cần để bắt chước được mỗi công đoạn.

Các hoạt động này khơi gợi khả năng phối hợp mắt và bàn tay cũng như cho trẻ cơ hội sử dụng cả hai bàn tay của mình cùng một lúc vì một mục đích rõ ràng.

Hãy bày đồ chơi này lên trên tấm thảm nhỏ dành cho các hoạt động, chú ý mỗi lần chỉ cho trẻ chơi một hình dạng duy nhất. Trẻ có thể thực hiện hoạt động này bao nhiêu lần là tùy theo ý muốn của trẻ.

Khi trẻ đã hoàn thành, hãy cất dọn học cụ trên cái giá kệ thấp, vừa tầm tay của trẻ.

47

Trò chơi xâu kim

Khi trẻ được khoảng mười một đến mười hai tháng tuổi, bạn có thể cho trẻ chơi đồ chơi này.

Trước khi giới thiệu đồ chơi này cho trẻ, bạn hãy tập thực hiện từ từ từng bước một với những động tác nối tiếp nhau của hoạt động này. Mỗi động tác phải chính xác và nhịp nhàng, bởi vì trẻ sẽ thẩm thấu từng hành động của bạn.

Bạn đừng hy vọng rằng trẻ sẽ bắt chước một cách hoàn hảo ngay được mỗi hành động đó. Ban đầu, kết quả không mấy quan trọng, tất cả những gì trẻ sẽ hiểu được và tự làm được mới là điều đáng kể.

Nhờ miệt mài luyện tập và tập trung hết sức mà trẻ sẽ trau chuốt được các hành động của mình, chúng trở nên gọn gàng và chính xác hơn.

Đặt các hình lập phương trên một cái ống thẳng đứng

1. Nhắc những hình lập phương, từng cái từng cái một, và đặt chúng sang bên cạnh.
2. Lần lượt xâu từng khối hình vào, kèm theo mỗi động tác khi bạn xếp hình đó là một âm thanh: “Tích”, và “Ồ!” khi hình đó rơi xuống.
3. Đến lượt trẻ làm việc đó.
4. Một lúc sau, hãy lặp lại chính những hành động đó, lần này không tạo ra âm thanh.

Những vật hình tròn trên một cái ống thẳng đứng

Vào một hôm khác, hãy giới thiệu học cụ này cũng theo cách đã làm với học cụ trước.

Những đồ vật hình tròn trên một cái ống nằm ngang

Hãy cho trẻ một chút thời gian trước khi giới thiệu học cụ mới này để trẻ có thể thu được những thành quả mong muốn từ học cụ trước. Học cụ này cũng được giới thiệu theo cùng một cách thức với những học cụ trước. Tuy nhiên, cái ống lại nằm ngang, không cần phải tạo ra những âm thanh nhỏ kèm theo các động tác. Khi hoạt động kết thúc, hãy cất học cụ trên cái giá thấp để trẻ có thể tự mình lấy được và thực hiện lại hoạt động khi trẻ muốn.

48

Phân loại và xâu lại

Hãy giới thiệu học cụ này cho trẻ trên tấm thảm nhỏ cũng theo cách thức đã làm với những học cụ trước.

Ba vật hình tròn có màu sắc và kích cỡ khác nhau trên một cái ống thẳng đứng

1. Lần lượt tháo từng vật hình tròn trên ống ra và đặt chúng sang bên cạnh, trên mặt thảm.
2. Lần lượt cho từng cái nối tiếp nhau trượt vào trong cái ống, bắt đầu bằng cái to nhất và kèm theo động tác của mình là một âm thanh nhỏ: “Tích”

3. Đến lượt trẻ làm việc đó.

Những vật hình tròn khác nhau này mang lại cho trẻ khái niệm về việc phân loại theo kích thước. Học cụ này có tính tự hiệu chỉnh: Trẻ sẽ tự nhận thấy rằng, nếu trẻ không nhìn thấy một trong những vật hình tròn nữa thì đó là vì một vật hình tròn khác, to hơn,

đang nằm phía trên và che đi. Vậy là trẻ cần phải suy nghĩ để xếp vật hình tròn theo cách khác. Điều quan trọng là trẻ tự nhận ra được điều đó.

Ba cái ống thẳng đứng ba màu khác nhau, mỗi ống có ba vật hình tròn giống hệt nhau

- 1.** Lần lượt tháo từng vật hình tròn theo màu sắc và đặt chúng sang bên cạnh đó, trên tấm thảm.
- 2.** Lắp lại từng cái một, bắt đầu bằng màu của vật hình tròn mà bạn đã tháo ra đầu tiên.
- 3.** Đến lượt trẻ làm việc đó.

Học cụ này mang lại cho trẻ khái niệm của việc chọn lọc theo màu sắc và khái niệm về số lượng khi mỗi lần lại thêm vào một đơn vị.

49

Hộp đựng hạt cà phê

Trẻ sẽ rất có hứng thú với những đồ vật hoặc thực phẩm mà bạn sử dụng hằng ngày giống như hộp đựng cà phê nguyên hạt.

Khi ở cạnh và trông chừng trẻ, hãy đặt trẻ xuống đất cùng với cái hộp. Trẻ sẽ nhanh chóng thò tay vào giữa những hạt cà phê và dùng các ngón tay nhỏ xíu của mình khuấy chúng lên một cách vô cùng thích thú. Bạn cũng có thể đưa cho trẻ một cái hộp khác hoặc một cái bát trong suốt để trẻ trút sang, khuấy lên và nhặt hạt cà phê.

Nếu trẻ không bị quấy rầy, thao tác này có thể kéo dài được một lúc lâu. Hãy quan sát sự tập trung của trẻ. Nó có thể cao độ tới mức trẻ không cả nghĩ tới việc cho những hạt cà phê đó vào miệng.

Nhưng hãy cẩn thận và phải ở cạnh trẻ. Bạn cũng có thể cho trẻ chơi hạt gạo, hạt đỗ khô và đậu lăng.

Bàn tay và trí óc

Trẻ có thể làm gì?

Bạn có thể quan sát trẻ theo dòng thời gian, những tiến bộ của trẻ nhiều vô kể, động tác của trẻ trở nên thành thạo, khả năng của trẻ ngày càng nhiều và rõ rệt.

Khoảng bảy đến tám tháng tuổi, trẻ đã có thể kiểm soát được các ngón tay.

Khoảng tám đến chín tháng tuổi, trẻ có thể phối hợp đôi bàn tay dưới sự điều khiển của não bộ.

Khoảng chín đến mười tháng tuổi, các ngón tay và ngón cái của trẻ đã có khả năng tạo thành thế của một cái kẹp để thực hiện những động tác chính xác.

Khoảng một tuổi, trẻ đứng dậy được.

Khoảng mười lăm tháng tuổi, trẻ có thể làm chủ được tư thế đứng. Đôi tay của trẻ được giải phóng và não của trẻ sẵn sàng giúp trẻ thực hiện được các động tác. Trẻ luyện tập với các đồ vật, chúng giúp trẻ phát triển các chức năng của mình. Trẻ mười lăm tháng tuổi sẽ có thể ứng dụng được tất cả những khả năng có được từ các hoạt động hằng ngày của mình.

Gắn kết trẻ với các hoạt động thường nhật

Trẻ mười lăm tháng tuổi muốn thực hiện những hoạt động trong cuộc sống hằng ngày bên cạnh một người lớn mà trẻ yêu quý. Hãy để trẻ ở bên bạn để trẻ có thể tham gia vào các hoạt động đó, theo trình độ và tốc độ của trẻ. Trẻ có thể tham gia vào việc chuẩn bị bữa ăn, lau và dọn một ít bát đĩa, lấy quần áo trong máy giặt ra, treo quần áo lên, giúp gấp quần áo, chăm cây cảnh trong nhà, làm vườn,... Đây là những điều mà Maria Montessori gọi là “Những hoạt động của cuộc sống thực tế”. Hãy trang bị cho con bạn những dụng cụ phù hợp với tầm vóc và sức lực của trẻ. Hãy chọn những dụng cụ cần thiết, đẹp và chất lượng tốt, chúng sẽ tạo cho trẻ ham muốn được sử dụng chúng và trở nên chủ động hơn.

Các hoạt động trẻ có thể thực hiện

Cho trẻ tham gia vào những công việc của cuộc sống hằng ngày sẽ giúp trẻ thực hiện một hoạt động có nhận thức, với mục đích rõ ràng. Những thao tác và hành động lặp đi lặp lại sẽ giúp trẻ phối hợp, làm cho động tác của mình trở nên chính xác và thành thạo, đồng thời giúp trẻ tự tin hơn.

Mục đích của những hoạt động này không phải là để làm tốt được việc đó mà quan trọng, đó là cái mà trẻ sẽ xây dựng được bên trong con người mình khi thực hành và làm đi làm lại những hành động đó.

Máy vi tính

Bàn phím của máy vi tính hay những màn hình cảm ứng không phải là các công cụ giúp hoàn thiện hoạt động của bàn tay và các ngón tay của trẻ. Để nuôi dưỡng trí tuệ của trẻ, cần phải chọn cho trẻ một môi trường thực tế, ngược lại với một thế giới ảo. Trẻ ngồi trước màn hình, dù đó là loại màn hình gì, thì điều đó cũng có thể phá hủy khả năng tập trung và sự phát

triển ý muốn hành động của trẻ. Các ứng dụng ảo không phù hợp và cũng không thể thích ứng được với nhu cầu của trẻ đang phát triển.

“Một cuộc sống thực tế diễn ra tại ngôi nhà của trẻ, nơi những công việc trong gia đình được giao cho trẻ. [...] Tất cả đồ vật thôi thúc trẻ hành động, hoàn thành một công việc thực sự, có thật và dễ dàng thực hiện được.”

Maria Montessori, *Phương pháp giáo dục khoa học*.

Tạo ra một môi trường yên bình và tích cực

Trẻ cần một môi trường sống hài hòa và bình yên để trưởng thành. Chính trong một không khí đầy tình yêu và tôn trọng, trẻ có thể tiếp thu một cách vô thức những quy tắc của gia đình. Cách thức tổ chức trong gia đình cũng là một nhân tố quyết định tạo điều kiện thuận lợi cho tính tự lập và kích thích khả năng tập trung.

"Rõ ràng là dưới sự giám sát nghiêm ngặt, những lời mắng mỏ liên miên và những mệnh lệnh độc đoán của mình, người lớn đã làm phiền và cản trở sự phát triển của trẻ. Bằng cách này, người ta đã dập tắt tất cả nguồn sức mạnh tích cực đang nảy mầm."

Maria Montessori, *Đứa trẻ trong gia đình*

50

Lễ phép

Khi bạn gặp gỡ hay đón tiếp bạn bè, dù là người lớn hay trẻ nhỏ, hãy khuyến khích con bạn cùng đón tiếp họ, nói lời chào và tạm biệt họ. Đó là một cơ hội tốt để chỉ cho trẻ thấy rằng thật là sung sướng khi nói và được nghe những lời nói dễ chịu, với người khác cũng như với chính bản thân mình. Hãy làm mẫu những câu: "Xin chào", "Tạm biệt", "Làm ơn", "Cảm ơn", "Xin lỗi", "Xin được lượng thứ",... Hãy nói với trẻ với một nụ cười, bằng giọng nói dịu dàng và bình thản. Trẻ sẽ thích thú đáp lại bạn và với những người khác cũng theo cách thức đó.

Tập nói cảm ơn

Khi con bạn đưa cho bạn một đồ vật, hãy nhận lấy với vẻ hơi ngạc nhiên và hài lòng; tỏ ra thích thú đồ vật đó bằng cách ngắm nghía nó và nói với trẻ một cách nhẹ nhàng và rõ ràng: “Cảm ơn con!” Đến lượt mình, bạn có thể đưa cho con một đồ vật và khi con cầm lấy, hãy nhẹ nhàng bảo con nói cảm ơn, không cố nài. Như vậy trẻ sẽ làm được. Bạn có thể lặp lại thói quen nhỏ này vào nhiều thời điểm khác nhau khi có bạn và con bạn. Nói cảm ơn nhau là thời khắc rất dễ chịu và ưu việt để sẻ chia.

51

Gối để suy nghĩ

Hãy thể hiện quyền lực tích cực, không phạt cũng không thưởng, bằng cách giải thích cho trẻ rằng có những quy tắc trong gia đình và trẻ cần phải tôn trọng các quy tắc đó. Điều đó giúp trẻ phát triển lòng tự trọng và dạy trẻ tôn trọng những người khác.

Quy tắc của gối để suy nghĩ

Khi trẻ vi phạm một trong những quy tắc trong gia đình:

- Hãy giải thích cho trẻ về quy tắc đó một cách kiên quyết, nhưng bạn không được nổi cáu. Ví dụ: “Kéo đuôi con mèo sẽ làm nó bị đau, vậy nên không làm việc đó. Việc tôn trọng các con vật là rất quan trọng.”
- Sau đó yêu cầu trẻ ngồi xuống một cái gối nhỏ chuẩn bị trước cho mục đích này để trẻ có thể suy nghĩ về hành động của mình.

- Một lúc sau, hãy lại chỗ trẻ, đề nghị cùng trẻ đi tìm và xin lỗi con mèo.
- Để kết thúc, hãy âu yếm trẻ để trẻ hiểu rằng rắc rối kia đã kết thúc và bạn không tức giận.

Trong trường hợp trẻ vi phạm một quy tắc, bạn hãy dùng lời nói, bình tĩnh và kiên quyết. Tránh xa việc hét mông - dù là nhẹ - hoặc đánh vào bàn tay hay cánh tay của trẻ. Những hành động này sẽ tác động mạnh đến lòng tự trọng của trẻ và dẫn đến việc trẻ hay đánh nhau ngay khi có cơ hội hơn là tranh luận trong trường hợp có mâu thuẫn với những trẻ khác. Cái mà ta mong muốn, đó là tạo ra một không khí hòa bình và hiểu biết, trẻ bận tâm tới việc tôn trọng các quy tắc, trẻ thiết lập được những mối liên hệ tương trợ lẫn nhau với những người khác và trẻ có khả năng đồng cảm.

Việc chuẩn bị cho trẻ trở thành người hòa đồng là rất quan trọng, và việc đó bắt đầu từ trong gia đình. Khi trẻ cư xử đúng hay làm được một việc tốt, hãy bày tỏ điều đó bằng cách nói với trẻ, ví dụ như: “Con đã làm được một việc tốt, chắc là con rất hài lòng về bản thân mình.” Nhưng đừng có cho trẻ phần thưởng. Theo quan điểm của Maria Montessori, không nên có phần thưởng cho trẻ. Khi tập trung vào một hoạt động, trẻ cảm thấy hạnh phúc và vui sướng tại thời điểm đó. Ấy chính là phần thưởng dành cho trẻ rồi.

“Phần thưởng mà trẻ khát khao nhất chính là ở sự cố gắng đó.”

Maria Montessori, *Đứa trẻ trong gia đình*.

ဘဝမှာ အကုန်အစား ဖြစ်နေတဲ့
အချိန်တွေကို အကဲခတ်စရာ
မရှိပါဘူး။

52

Đối mặt với câu giận

Câu giận thường xảy ra ở trẻ nhỏ, bởi vì đó là tuyệt chiêu để được mọi người thấu hiểu. Bạn hãy tìm cách xác định nguồn gốc của cơn giận: Liệu có phải con của bạn đang đói? Con bị mệt hay bị ốm? Con có bị đau ở chỗ nào đó hay nóng quá không? Có quá nhiều tiếng động xung quanh?

Hãy cố dỗ trẻ và dùng thái độ bình tĩnh, dịu dàng và cảm thông để trấn an và an ủi trẻ.

Trong quá trình lớn lên, con của bạn tất nhiên cũng sẽ thử thách giới hạn của bạn và nó thường xảy ra vào thời điểm bất lợi nhất. Cái mà trẻ mong muốn vào thời điểm đó chính là bạn chú ý đến trẻ và lắng nghe trẻ. Vậy thì hãy làm điều đó.

Một số lời khuyên để tránh câu giận

- Tránh những nơi gây mệt mỏi và phấn khích như siêu thị chẳng hạn.

- Hãy cho trẻ biết trước cái mà bạn và trẻ sẽ cùng làm cố gắng không thay đổi điều đó.
- Hãy đặt ra giới hạn những thứ mà bạn chấp nhận hoặc không chấp nhận. Ví dụ, hãy giải thích cho trẻ cái mà bạn sẽ mua và cái mà bạn không có ý định mua. Đặc biệt, không bao giờ nhượng bộ tại chỗ.
- Dành đủ thời gian cần thiết để làm các việc để không bị căng thẳng và cũng không vội vàng.
- Xây dựng những thói quen thú vị và nhẹ nhàng như cùng nhau đọc một quyển sách, luôn vào một giờ nhất định, trước khi con bạn quá mệt.
- Thể hiện thái độ cứng rắn, một cách nhẹ nhàng: Có là có, không là không và miễn bàn lại.

Khi cơn cáu giận bùng nổ

- Hãy giữ bình tĩnh, đừng dùng đến sức mạnh và bạo lực.
 - Không đe dọa, hay chế giễu trẻ.
 - Bình tĩnh đưa trẻ ra một chỗ riêng.

Tách riêng trẻ một lát, ví dụ ở trong phòng của trẻ, để trẻ có thời gian suy nghĩ và bình tĩnh trở lại. Khi trẻ đã bình tĩnh, hãy nhẹ nhàng hỏi xem trẻ đã ổn hơn chưa và âu yếm trẻ.

53

Tham gia vào các hoạt động thường nhật

Từ mười lăm tháng tuổi, khi cảm thấy đã sẵn sàng, trẻ sẽ có thể tham gia vào các hoạt động của cuộc sống thường nhật. Mục đích của trẻ không phải là thực hiện các công việc nội trợ, mà là vì trẻ có hứng thú với những công việc đó và học cách “tự làm việc” bên cạnh bạn. Một đứa trẻ sung sướng vì được trải nghiệm là một đứa trẻ phát triển tốt.

Những hoạt động mà con bạn có thể tham gia vào

- Di chuyển một miếng mút trên mặt bàn.
 - Lau bàn.
- Bỏ rác vào thùng.
- Lấy một cái cốc.
- Giúp cất đồ sau khi bạn cùng trẻ đi chợ về.
 - Giúp tưới cây.
- Giúp làm bánh kem hoa quả.

Đã ra mỗi một buổi
yên bình và tích cực

54

Gom và nhặt

Giai đoạn đầu tiên: Bắt đầu từ một tuổi

Trẻ thích làm điều mà người lớn làm và muốn bắt chước người lớn. Vì vậy, bạn hãy cùng chơi với trẻ:

- Buộc một chiếc khăn quàng cổ thành một vòng tròn và đặt lên mặt đất.
- Ném những quả bóng nhỏ vo tròn bằng giấy xuống dưới đất và nói với trẻ là chúng ta sẽ gom chúng lại.
- Nhặt và gom những quả bóng đó lại và đặt chúng vào giữa cái khăn.
- Lại ném lại những quả bóng ra đất và đề nghị đến lượt trẻ gom nhặt chúng lại.

Giai đoạn thứ hai: Khoảng mười bốn tháng tuổi

- Vẽ một vòng tròn bằng phấn sau đó làm rơi vài hạt đậu trên mặt đất.
 - Gom những hạt đậu đó vào giữa vòng tròn.
 - Làm lại và đề nghị đến lượt trẻ gom chúng lại.

Hoạt động này phát triển khả năng tập trung, sự phối hợp thị giác giữa bàn tay và mắt, giúp trẻ tự tổ chức trong không gian và sửa soạn cho hành động quét nhà mà trẻ có thể làm được từ khi được ba tuổi.

55

Tạo một ngôi nhà phù hợp với trẻ

“Cần phải trợ giúp một cách có chừng mực để có thể kích thích ý muốn được hoạt động của trẻ: Không phải phục vụ mà là dạy trẻ tự lập.”

Maria Montessori, *Đứa trẻ trong gia đình*.

Một môi trường được tổ chức tốt và phù hợp với trẻ giúp trẻ tự chủ và làm chủ môi trường của mình. Thông điệp của trẻ tới người lớn là: “Hãy giúp con tự làm.”

Việc sắp xếp một vài chỗ trong ngôi nhà theo tâm vóc và khả năng của trẻ là một cách đáp ứng cho yêu cầu tự chủ này của trẻ.

Ở lối vào

Hãy đặt một cái ghế dài nhỏ hoặc một cái ghế tựa nhỏ để trẻ ngồi cởi giày

và chuẩn bị một móc treo quần áo vừa với chiều cao của trẻ. Tùy tình hình, bạn cũng có thể đặt một cái giá để cất giày dép và một cái giỏ để đựng các phụ kiện.

Đạo ra một môi trường
yên bình và tích cực

Trong phòng khách

Hãy kê một cái giá kệ thấp, trên đó con bạn có thể lấy và xếp những quyển sách một cách dễ dàng. Chuẩn bị thêm một góc thoải mái để bạn cùng con bạn có những khoảng thời gian cùng nhau đọc sách.

56

Đối với việc vệ sinh thân thể

Trong phòng tắm

Ngay khi trẻ đã đi vững, bạn có thể chỉ cho trẻ biết cách rửa tay, đánh răng, rửa mặt và chải đầu. Lúc đầu, hãy làm cùng trẻ, trẻ sẽ nhanh chóng muốn tự làm một mình. Để làm được việc đó, một chiếc chậu rửa nhỏ là đặc biệt tiện dụng. Nếu không có, hãy đặt một chiếc chậu men lên một cái ghế thấp. Để xà phòng trong tầm tay của trẻ và treo một chiếc khăn rửa mặt vừa với chiều cao của trẻ để trẻ tự rửa mặt và một chiếc khăn lau tay nhỏ. Đồng thời cũng chuẩn bị một cái giá bằng chiều cao của trẻ hoặc một cái bàn nhỏ trên đó để bàn chải đánh răng, lược chải đầu cũng như kem và cốc đánh răng, treo một cái gương nhỏ trên tường phù hợp với tầm vóc của trẻ.

57

Đối với việc ăn uống

Góc ăn uống

Bạn có thể chuẩn bị một góc ăn uống trong phòng bếp phù hợp với tầm vóc của trẻ để khuyến khích trẻ tự ăn và để sau này trẻ có thể sắp và dọn bộ đồ ăn của mình.

- Kê một chiếc bàn nhỏ và một cái ghế thấp.
 - Dành một ngăn kéo hoặc một giá kệ vừa với chiều cao của trẻ với bộ đồ dùng ăn uống, bát đĩa và khăn trải bàn của trẻ.
 - Trên cái khăn trải bàn, hãy vẽ vị trí của cốc, đồ dùng ăn uống và đĩa để giúp trẻ đặt đúng vị trí các đồ dùng.
- Chuẩn bị luôn một bình nước nhỏ.

Bát đĩa

Phương pháp Montessori chủ trương cho trẻ dùng một bộ bát đĩa bằng thủy tinh hoặc bằng sứ để khuyến khích trẻ thực hiện những hành động của mình một cách chính xác, thận trọng và chú ý.

Điều đó cũng đồng nghĩa với việc trẻ sẽ không tránh được việc đánh vỡ một số bát đĩa và bạn phải bình tĩnh chấp nhận những sự cố. Trẻ sẽ nhanh chóng hiểu ra rằng mình phải chú ý và tránh những động tác thô bạo và hấp tấp, điều mà trẻ không ý thức được khi ta chỉ cho trẻ dùng những đồ không vỡ được. Tuy nhiên, nếu sợ bị vỡ quá nhiều, bạn cũng có thể chuẩn bị cả những chiếc đĩa bằng gỗ hay tráng men.

- Hãy kiểm những cái bát, tách hay cốc kích cỡ nhỏ bằng thủy tinh trong suốt để giúp trẻ có sự kết nối giữa cái mà trẻ nhìn thấy và cái mà trẻ đang thưởng thức.
- Chuẩn bị đồ dùng ăn uống - trong đó có hai cái thìa cà phê, thìa mềm hoặc thìa ngắn, một khăn lót nhỏ và một cái yếm có cúc bấm phủ từ vai xuống trước ngực, cho phép trẻ tự tháo ra được vào cuối bữa ăn.
- Cuối cùng, hãy nghĩ tới việc có sẵn một tấm mút nhỏ trên mặt bàn để lau tùy theo tình hình. Điều này giúp giảm bớt tình trạng trầm trọng của các sự cố thường xuyên xảy ra trong khoảng thời gian đầu và chỉ cho trẻ thấy được cách thức di chuyển một miếng mút, việc mà trẻ sẽ nhanh chóng tự thực hiện được.

58

Giúp trẻ tự ăn

Chuẩn bị bữa ăn từ trước đó để bạn có thể sẵn sàng giúp trẻ khi trẻ ngồi vào bàn ăn. Hãy ăn trước hoặc sau khi trẻ ăn, không đứng ăn nhăm nháp bên cạnh trẻ, trẻ sẽ có ý định làm đúng như vậy và bạn khó mà thuyết phục trẻ ngồi một chỗ được.

Bắt đầu từ sáu tháng tuổi, hãy cho trẻ uống nước trong bữa ăn: Lúc đầu, một vài giọt trong một cái thìa nhỏ, sau đó bạn có thể nhanh chóng cho trẻ sử dụng một cái cốc thủy tinh nhỏ. Để một bình nước nhỏ gần chỗ bạn để mỗi lần chỉ rót một chút vào trong cốc của trẻ mà thôi. Ban đầu, hãy cho trẻ ăn những đồ ăn gần như ở dạng lỏng và chỉ cho một lượng rất nhỏ thức ăn ở đầu thìa. Trẻ sẽ cần bạn cho thức ăn lên trên thìa và sau đó là đút vào miệng trẻ, nhưng hãy để cho trẻ có một cái thìa riêng của mình, điều đó sẽ tập cho trẻ tự cầm được thìa và đến một thời điểm nào đó, trẻ sẽ có thể tự đưa nó lên miệng được.

Tạo ra một môi trường
yên bình và tích cực

Khoảng tám đến mười tháng tuổi, trẻ có thể bắt đầu dùng tay ăn những miếng nhỏ được. Hãy giúp cho công việc này của trẻ trở nên dễ dàng bằng cách cho trẻ ăn những đồ ăn dạng miếng.

Khoảng chín tháng tuổi, trẻ có thể bắt đầu uống bằng ống mút.

Đến mười lăm tháng tuổi, con bạn có thể tự dùng thìa và cốc của mình, đó là một bước tiến lớn hướng tới tính tự lập. Trẻ mười lăm tháng tuổi cần có bàn ăn thấp để có thể tự chủ được trong phần lớn bữa ăn của mình, tuy nhiên, trẻ cũng có thể ngồi cùng bàn ăn gia đình vào buổi tối, nếu bữa ăn diễn ra vào thời gian hợp lý. Chẳng hạn, ta có thể cho trẻ ăn tối sớm hơn và cho trẻ ngồi vào bàn ăn gia đình để dùng món tráng miệng của trẻ. Hãy chọn một cái ghế có bậc hơn là một cái ghế cao, nó sẽ tăng cường tính tự lập của trẻ bằng việc cho phép trẻ tự trèo lên và trèo xuống ghế.

59

Giúp trẻ tự mặc quần áo

Trong phòng của trẻ, hãy dành cho con bạn một chiếc gương và những ngăn kéo phù hợp với tầm vóc của trẻ. Ngăn kéo chỉ để cho trẻ một vài bộ quần áo theo mùa để trẻ lựa chọn.

Hãy chuẩn bị một cái giỏ quần áo, trong đó trẻ sẽ để quần áo của mình vào buổi tối.

Khuyến khích bé tự mặc quần áo. Việc này có thể sẽ tốn thời gian, nhưng rất quan trọng. Chỉ cần rèn luyện một chút, khoảng mười bốn tháng tuổi, con bạn có thể mặc vào và đóng khuy một số quần áo.

- Chọn những quần áo có thể cài khuy một cách dễ dàng vào các lỗ khuy mềm.
- Hãy chỉ cho trẻ cách tự mặc quần áo.
- Hãy cho trẻ tập cài và cởi các khuy áo ra, trải quần áo của trẻ dưới nền nhà hoặc trên một cái bàn nhỏ.

Hãy đặt một cái gương có chân trong phòng của trẻ hoặc gắn dọc nó lên tường.

Tấm gương là một yếu tố rất quan trọng cho việc phối hợp, để trẻ học cách tự nhận xét và chăm sóc bản thân mình. Như vậy, trước khi ra khỏi phòng, trẻ có thể kiểm tra xem mình đã ăn mặc chỉnh tề chưa, liệu trẻ có còn quên gì không và liệu trẻ đã sạch sẽ, đầu tóc chín chu và đã sẵn sàng để gặp những người còn lại trong gia đình chưa. Đó cũng là điều mà chúng ta làm trước khi ra khỏi nhà, vì phép lịch sự đối với những người khác.

Việc quan sát mình trong gương sẽ dạy cho trẻ rất nhiều điều.

60

Ngoài vườn

Nếu bạn có một khu vườn hay một khoảng sân thượng, hãy tạo ra một góc nhỏ, nơi trẻ có thể đi lại một cách tự do, có thể làm vườn, gieo hạt trong những cái chậu nhỏ, tưới cây, đi theo một con đường nhỏ lát gạch hoa, rửa tay, giặt đồ,...

Lý tưởng là có thể tạo ra một nơi mà trẻ có thể ra vào tùy ý mà không gặp nguy hiểm với một hàng rào chắn nhỏ khi không có người lớn để trông chừng trẻ.

Hãy chuẩn bị sẵn các dụng cụ làm vườn phù hợp với tâm vóc của trẻ: một cái xẻng, một cái xô và một cái cào để gom lá rụng vào mùa thu.

già từ lúc mới xuống
giây phút nào tích cực

NHÀ XUẤT BẢN PHỤ NỮ

Số 39 Hàng Chuối - Hà Nội -

ĐT: (04) 39717979 - 39717980 - 39710717 - 39716727 - 39712832

Fax: (04) 39712830, E-mail: nxpbphunu@vnn.vn. Website: www.nxbphunu.com.vn

Chi nhánh: 16 Alexandre de Rhodes - Q.1 - TP Hồ Chí Minh. ĐT: (08) 38234806

ĐƠN VỊ LIÊN KẾT XUẤT BẢN VÀ PHÁT HÀNH

CÔNG TY TNHH THƯƠNG MẠI VÀ DỊCH VỤ VĂN HÓA ĐÌNH TĨ

Trụ sở chính:

Số 14 - A11 - KĐT Đầm Trấu - Q. Hai Bà Trưng - Hà Nội

ĐT: (+84)4. 39 334 889 Fax: (+84)4. 39 334 943

Website: www.dinhthbooks.com.vn

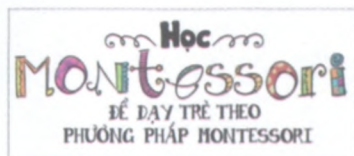
Email: contacts@dinhthbooks.com.vn / sales_hn@dinhthbooks.com.vn

Văn phòng đại diện tại TP. Hồ Chí Minh:

134/29 Đào Duy Anh - Phường 9 - Q. Phú Nhuận - TP. HCM

ĐT: (+84)8. 38 446 287 Fax: (+84)8. 38 447 135

Email: sales_hcm@dinhthbooks.com.vn

Chia khóa giúp bố mẹ định thức các giác quan ngũ quan trong trẻ

60 hoạt động Montessori
giúp trẻ trưởng thành

CHỖ CON LỚN THÌ BẢ NHỎ

Chịu trách nhiệm xuất bản:

Giám đốc - Tổng biên tập: KHÚC THỊ HOA PHƯỢNG

Biên tập	: VŨ THỊ PHƯƠNG
Bìa	: HOÀNG ĐẬU XANH
Chế bản	: THÙY DƯƠNG
Sửa bản in	: THÙY TRẦN - THÙY DƯƠNG

In 2000 cuốn khổ 14,5cm x 20,5cm - Tại Công ty CP in Viễn Đông
Đ/C: Km 19 + 400, xã Giai Phạm, huyện Yên Mỹ, tỉnh Hưng Yên, Việt Nam

Số ĐKXB: 227-2016/CXBIPH/18-04/PN ngày 20-1-2016

Quyết định xuất bản của NXB Phụ nữ số: 71/QĐ-PN ngày 15-2-2016

Mã số ISBN: 978-604-56-3305-2

In xong và nộp lưu chiểu quý III năm 2016.

“Mẹo hay” để nắm bắt được những hoạt động thú vị được giới thiệu trong cuốn sách!

Bạn hãy chăm chỉ và kiên trì đọc toàn bộ cuốn sách, việc đó sẽ giúp bạn nắm bắt được tổng thể “cuộc phiêu lưu” mà bạn sẽ trải nghiệm cùng với đứa con bé bỏng của mình và giúp bạn chuẩn bị môi trường cũng như học cụ cho trẻ. Các hoạt động không được sắp xếp theo tuổi mà theo một trình tự thời gian riêng của phương pháp Montessori. Mỗi đứa trẻ có một nhịp độ phát triển riêng nên chỉ có bạn mới biết liệu con mình sẵn sàng hay chưa sẵn sàng cho hoạt động nào! Mời bạn cùng bắt đầu nhé!

Khuyến khích dùng sách kết hợp với bộ thẻ học cụ Montessori giúp trẻ:

- (1) Va chạm với thế giới thực tế
- (2) Rèn luyện sự khéo léo cho đôi tay
- (3) Tăng khả năng quan sát của đôi mắt
- (4) Phát triển sự nhanh nhạy của não bộ

8 9 3 5 2 1 2 1 3 2 8 4 0 1

Giá: 65.000đ

TRƯỜNG THUYỀN DIEM
DINH THUYEN DIEM
SHARING KNOWLEDGE, RECEIVE BENEFIT

ISBN: 978-604-56-3305-2

9 7 8 6 0 4 5 6 3 3 0 5 2

Có thể bạn quan tâm

